

**ЭРХИМ
НУРГУУЛИНУУД
МОДЕРНИЗАЦИЙН
ТҮРҮҮШЫН ШАТА
ДАБАБА**

14 н.

**ТҮҮХЫН
МУЗЕЙДЭ
ТРИВИЗОР
БИИ БОЛОО**

12 н.

Эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

Буряад Үнэн

1921 оной
декабриин
21-нээ гарана

Бүгэдэ арадай сонин

2013 оной
мартын 7
Четверг

№ 9 (21908)
(823)

Хабарай
түрүүшын
харагшан бар
нарын 25 гарагай 5
www.burunen.ru

Буряад
Үнэн

АРБАН ХҮҮГЭДТЭЙ, АБЬЯАС БЭЛИГТЭЙ, АША БУЯНТАЙ ЭЖЫ

Мартын 8 -
Эхэнэрнүүдэй
уласхоорондын
үдэр

Республикын Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ, арадай поэт М.Р.Чойбоновой, "Ульгэр" гэхэн Хүүхэлдэйн республиканска театрай директор Н.Б.Шагдыровагай, уран найханай хүтэлбэрилэгшэ Э.Б.Жалцановай, Үндэлэтэнэй номой сангай директор Ж.Б.Ильинагай хүсэл оролдолгоор Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын найндэртэ зорюулагдаһан республикымнай олон хүүгэдтэй эхэнүүдэй хабаадалгатай "Сэдьхэлдэмниш, сэсэн эжымни!" гэхэн үдэшэ мартын 4-дэ үдэрэй 3 сагһаа "Ульгэртэ" ехэ зохидоор эмхидхэгдээ.

Эндэ уригдаһан шарайд угтай, 86 наһатай, Яруунын аймагай Ара-Толгойдо түрэнхэн, бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ, колхозой түрүүлэгшэ ябаһан Дондок-Доржо Анданович Бальжанов нүхэртээ арбан хүүгэдые гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргэһэн аша буянтай эжы, хүгшэн эжы, шүлэгүүдэйнгээ "Эхын нангин ном" гэхэн ном 2002 ондо барлан гаргаһан Пагма Жигжитовна Цыдыпова һуужа, концерт хаража, баясажа һуугаа нэн. Юуб гэхэдэ, "Улаан нараяа угтанаб" гэхэн шүлэгэйн үгэнүүд дээрэ уянгата найхан хүгжэм бэшэһэн мэдээжэ композитор Владилен Пантаевай дууе "Алтарганын" бэлигтэй "одод"

Цыден-Еши Бимбаев, Сэсэгма Дондокова гэгшэд аргагүй гоёор дуулалдаа бшуу:

... Элшэ туюаһааш эхи татаал,
Энхэ жаргалай зүргөөр

хүгжөөл.
Үнэр баян эхэлби мүнөө
Үлзы буян эдлээлби наһандаа.
Улаан наран! Улаан наран,
Үлзы байг лэ үхибүүдэйм
наһан...

Х.Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театрай ахамад режиссер, уран найханай хүтэлбэрилэгшэ, Россиин искусствын габыята ажал ябуулагша Цырен-Доржо Бальжанов, республикын арадай артистка Туяна Бальжанова, "Байгал" театрай

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото-зураг

солистка Гэрэлма Бальжанова, лама, аргашан Бэлигтэ Бальжанов, бусад үхибүүдын, аша зээнэрын эхэ эсэгынгээ нэрэ нэрлүүлээ, саашадаашье нэрлүүлжэ ябаха байха. "Үшөө сүүмхээр дүүрэн шүлэгүүдые бэшэнхэйб, шэнэ номоо гаргуулхамни. Бүхы эжынэр

элүүр энхэ, ута наһатай, удаан жаргалтай ажаһуухань болтогой" гэхэн үрэлнүүдээ газедээр дамжуулһан олон аша зээнэртэй, зээнсэрнүүдтэй, энэрхы баян сэдьхэлтэй эжы Пагма Жигжитовна "Ашата эхэдээ зорюула" гэхэн шүлэгөө булганда бэлэг бол-

гон, Мартын 8-най Эхэнэрнүүдэй найндэртэ зорюулна.

Эльгэ нимгэнтэй, энхэргэн найхан эжыдэ улад зоноо урмашуулжа, уран зохёолнуудаараа, найхан шүлэг, дуунуудаараа саашадаашье баясуулжа байхыень хүсэ!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

Магазин «Богатырь»

Мужская одежда
больших размеров от 60 до 84 р.

ТЦ «Магнат» 2 этаж

Магазин «ПЫШНАЯ КРАСАВИЦА»

Одежда и белье
для женщин больших размеров
от 60 до 84 р.

ул. Столбовая, 56. ост. Химчистка

**ОФИСНАЯ
МЕБЕЛЬ**

В НОВОМ САЛОНЕ

ул. Сахьяновой, 9 (Фабрика мебели) Т. 43-90-10

Буряадай Правительство: хугжэлтын шэглэл

ГАХАЙН ФЕРМЭДЭ ШЭНЭ ТҮЛ АБТАБА

“Восточно-Сибирский” гэнэн свинокмлексо түрүүшын гахайнууд түрээжэ эхилээ. Шэнэ түл абалгаар ажахынхиды амаршалхаяа Буряад Республикын Толгойлогшо Вячеслав Наговицын Загарайн аймагай Усть-Брянй ошоһон байна. Албанай хэрэг ябуулгын үедэ барилга дүүргэхэ болон шубуунай фабрика нээхэ тухай хоёр хэлсээн баталагдаа.

ИНВЕСТОР УХААМЖАЛАН АЖАЛАА ЭРХИЛНЭ

Эгээл түрүүн тэжээбэрийн комплекс барилга байһан талмайе харуулба. Энэ бүридхэл ажаллажа эхилхэдээ, 70 мянган гахайнууды тэжээхэ аргатай. Барилга 70 процентээр дүүргэгдэнхэй. Энээн руу май нараһаа түрүүшын поршоонхонууд асарагдаха түсэбтэй. Намар тээшэ үшөө найман байра ашаглалда абтаха. Вячеслав Наговицын эндэ эрхилэгдэжэ байһан ажал тухай иигэжэ хэлээ:

Мүнөө үеын шэнэ түхэлөөр эндэ барилга эрхилэгдэнэ. Буряад Республика дотор түрүүшынхиде инвесторнууд хайн жэшээ харуулна. Дутуу баригдаад байна бэшэ, харин тон хэрэгтэй цех үйлэдбэрилгээ эхилхэдээ, барилга эдэбхижээ. Манай эндэ нэн түрүүн байшан баригдаад, удаан ашаглалгаа хүлээдэг. Инвестициин мүнгэн олзо үгэнгүй, һөөргөө бусаагдажа эхилхэ. Харин эндэ тон хэрэгтэй цех баригдаад, бусад барилга хүлээгдэнэ. Инвестициин мүнгэн банк соогоо байна бшуу. Тон иигэжэ инвестициин мүнгэн хэрэглэгдэхэ ёһотой.

ТОБИР ҺАЙН ПОРШООНХОНУУД

Засаг түрын түлөөлэгшэд гахайнуудай түрэн газар оробод. Харин журналистнууды тэрээн руу оруулаагүй. Ариг сэбэр, стерильнэ байдал зохигдоно. Тэдэниие хараад ерэнэн Вячеслав Наговицын

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото

най хэлэхээр:

Мүнөө хүни гараһан поршоонхонууд хорёо соогуур гүйдэнэ, нюдэнүүдын нээгдэнхэй.

Түрүүшын хүни түрэгшэ хоёр гахайн нэгэниинь 17, нүгөөдэнэ 14 поршоонхонуды асараа. Засаг түрын түлөөлэгшэдэй ерэхэдэнэ, түл абалга түлэг дундаа ябажа байба. «Свинокмлексо «Восточно-Сибирский» гэнэн эмхиин директор Сергей Одышевай хэлэхээр, үүлтэр шэлэлгэ болон үйлэдбэрийн ажал ябуулгаар тон зүб шэглэл абтагдаа. Жиирэй 14 поршоонхо гахай бүриһөө абтаха.

Гахайнууд үдэрэй туршада 6 килограмм хоол эдинэ. Ажахын бүхэ хүсэндөө оруулагдахада, 45-48 тонно комбикорм хэрэглэгдэдэг болохо түсэбтэй.

КРАСНОЯРСҚАА НААША ТОН ХҮСЭТЭЙ АЖАХЫ

Түрэхэ гахайнарай байра баригданхай, нэгэл байра үлэнхэй. Намартаа бүхы комплекс бүтэхэ. «Сибирская Аграрная группа» гэнэн холдингийн директор Андрей

Тютюшевэй хэлэхээр, энэ комплекс ашаглагдажа эхилхэдээ, Красноярск хотоһоо наашаа эгээл томо, хайн үйлэдбэритэй ажахы болохо.

ШУБУУНАЙ ФАБРИКА БАРИГДАХА

Энэ үдэр хоёр хэлсээнүүдтэ гар табигдаба. Нэгэдэхиинь - бүхы комплексын хоёрдох барилга тухай, нүгөөдэнэ бройлерно тахяа үсхэбэрилгын фабрика барилга тухай хоёр талын хэлсээн баталагдаба. Түрүүшын хэлсээнэй ёһоор, свинокмлексын үйлэдбэрийн хүсэндөө ороходо, 25 мянган тонно гахайн мяхан абтагдаха түсэбтэй. Бройлерно тахяагай фабрикын ашаглагдабал, 20-25 мянган тонно тахяагай мяха үйлэдбэрилхэ аргатай.

Республикада бүхыдөө 70 мянган тонно мяхан хэрэгтэй болохо. Ганса энэ комплексын үйлэдбэрилхэн тахяагай болон гахайн мяхаар аяар 50 мянган тонно хангагдаха түсэбтэй. Энэ манда тон хэрэгтэй, тунатай ажахы болоно, - гэжэ республикын Толгойлогшо тэмдэглээ.

Тахяагай фабрика

Онохойһоо 5 модоной газарта баригдаха. Барилгын болзор үшөө элирүүлэгдээгүй.

Энэ хадаа захиргаанай ажаябуулгаһаа дулдыдаха. Проект гүрэнэй экспертизэ түргэн гарбал, 2014 оной апрель-май һарануудта барилга эхилхэ ёһотой, - гэжэ Андрей Тютюшев мэдээсэбэ.

Птицефабрикын ажаябуулгада 600-гаад хүдэлмэришэд хэрэгтэй. Мүнөөдөө энэ гахайн комплексдо 141 хүн ажаллана.

Бидэ гурбанһаа бэшэн, булта эндэхи зон хүдэлнэ. Загарайн, Онохойн болон бусад нуурунуудай зон эндэ хүдэлнэ, - гэжэ Свинокмлексын директор Сергей Одышев тэмдэглээ.

Бүхы гахайн үйлэдбэрийн хүсэндөө оруулагдахада, үшөө 160 зон ажалда абтаха. Мүн 2-дохы ээлжээнэй барилгада ажалшад хэрэгтэй. Бүхы гахайн үйлэдбэри, тахяагай фабрика болон тэжээл бэлдэлгын завод гээд ажаллажа эхилхэдээ, энэ ажахыда нэгэ мянга хахад зоние ажалар хангаха шадалтай болохо бшуу.

ГАХАЙ ЮУГЭЭ ТЭЖЭЭНЭБ?

Мүнөө Томско областиин Асинска тэжээл үйлэдбэрилгын заводһоо бэлэн тэжээл асарагдаа. Тэрэ завод «Сибирская Аграрная Группа» гэнэн холдингийн мэдэлэй юм.

Комбикормын заводой баригдаагүй сагта таряа худалдажа абаха аргагүйбди. Завод байгша оной хугаасаада баригдажа дүүргэхэ түсэбтэй. Харин хойто жэлһээ таряа худалдан абтагдаха. Эгээл түрүүн республикын ажахынуудһаа таряан абтагдаха. Зүгөөр түрүүшээр бүхыдөө республикын таряашад бидэндэ хэрэгтэй таряа ургуулжа шадахагүй. Тиймэхээ түрүүшын жэл Красноярск, Шэтэ гэнэн дүтын регионуудһаа баһал худалдан абтагдаха.

ТАРЯА ХАДАЛГЫН ШУХАЛА АСУУДАЛ

Тэжээл бэлдэлгын завод тухай хөөрөлдөөндэ Буряад Республикын Толгойлогшо Буряад ороной таряа хадалгын шухала асуудал хараада абаба.

Таряа худалдаха дэлгүүр бидэндэ хэрэгтэй. Худалдан бидэй дэлгүүр олдобол, республикын таряашад таряалангуудаа үргэдхэнэ бээ. Гэхтэй хамта энэ талаар байдал батажанги бэшэ. Гүрэн дэлгүүр дээрэ таряа табиха, мүн худалдан абаха. Жэл бүри манай гүрэн хари гүрэн руу 15 миллион тонно таряа худалдааг. Энэнь ямар удхатайб? Дотоодын дэлгүүр үни өөһэд хоорондоо хубаагаатай гэжэ харуулна. Тиймэхээ бидэ шэнги багахан арга боломжтой ажахынууд дэлгүүрэй харилсаанда түлхислэдэн орохо аргагүй. Гэбэшье, найдал бии. Мүнөө жэлэй үргасаа ехэ хайн шанартай байжа, Алтайһаа таряа үйлэдбэрилэгшэд таряамнай худалдан абашаа. Хэмжүүр дээшлүүлхэ болон үйлэдбэри хугжөөхэ хэрэгтэ таряашад дэмжэгдэхэ.

Цырегма САМПИЛОВА.

ХҮН ЗОНОЙ АЖАБАЙДАЛ, БЭЕЫН ТАМИР ҺАЙЖАРУУЛГА – РОСПОТРЕБНАДЗОРОЙ ТҮРҮҮ ЗОРИЛГО

Роспотребнадзорой Буряадтахи управлениин үргэдхэмэл коллегийн зүблөөн дээрэ үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд согсологдоод, байгша ондо бэлүүлэгдэхэ зорилгонууд хараалагдаа. Зүблөөндэ РБ-дэ ахамад федеральна инспектор Александр Клочихин, Арадай Хуралай депутадууд, суг хүдэлдэг министерствэнүүд болон албан зургаануудай түлөөлэгшэд, гүйсэдхэхы засагай федеральна зургаануудай нютагай зургаануудай түлөөлэгшэд, муниципальна байгууламжануудай толгойлогшоной орлогшод хабаадаа.

Роспотребнадзорой Буряадтахи управлениин хүтэлбэрлэгшэ Сергей Ханхареевэй хэлэхээр, 2012 оной май нараһаа тус албан Россиин Правительствоын сэхэ мэдэлдэ орожо, эд хэрэглэгшэдэй эрхэнүүды хамгаалхатаар гүрэнэй политика бэлүүлхэ

бүрин этигэмжэтэй болонхой. Мүн Россиин ВТО-до ороходо, хилын саанаһаа асарагдаһан хүүгэдэй эд бараанай шанар хиналга энэ албанда даалгаданхай гэжэ хануулаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ бэлүүлэгдэнэн ажалай шэглэлүүд тухай хэлэбэл, гүрэнэй хангалгануудай шанар дээшлүүлгэдэ, гүрэнэй талаһаа үлүү ехэ гуримшуулга болжуулалга болоно. Халдабарита үбшэнһөө зайлуулха болон эд хэрэглэгшэдэй эрхэнүүды хамгаалхатаар хүдэлмэри республикын гүйсэдхэхы болон түлөөлэгшэд зургаануудтай, нютагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудтай харилсаа холбоотойгоор бэлүүлэгдээ.

Тиин нёдондо албанай ашаар эд хэрэглэгшэдтэ хоёр миллион түхэриг бусаагдаһан байна. Халдабарита үбшэнүүдһээ нэргылэлгын ажал нилээд хайн ябуулагдаа. Тиигэжэ 18 халдабарита үбшэнэй хэмжээн доошологдоо, хүн зоние хамгаалгын эмүүдээр

тарилга үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Гэхтэй хамта сальмонеллезээр, А түхэлэй гепатитаар, дизентеригээр үбдэлгэ олоор ушарһан зандана. Мүн олон зон хашагта хазуулжа, энцефалидаар халдана. Тийхэдэ туберкулез үбшэн үшөөшье “үргалагдаагүй”, илангаяа хүүгэдэй халдаха ушарнууд олошорно.

Байгша ондо бэлүүлэгдэхэ түрүү зорилгонуудай дунда хүүгэдэй ажабайдал, бэеын тамир найжаруулга нэрлэгдээ. Тиймэхээ нуралсалай, Элүүры хамгаалгын министрствэнүүд, муниципальна байгууламжануудай толгойлогшоной Роспотребнадзорой управлениин зургаануудтай суг хамта энэ талаар ажалаа эршэдүүлхэ юм. Хүүгэдэй зунай амаралта, нуралсалай эмхи зургаануудта хайн шанартай эдэи хоолоор хангалга, медицинскэ кабинетүүды ёһотой хэмдэнэ хүргэлгэ мэтын асуудалнуудта онсо анхарал хандуулаг-

даха. Гадна ЖКК-гай хангалгануудай шанарай, хүдөө нютагууды сэбэр уһаар хангалгын, бүхыдөө хүн зоной элүүры хамгаалгын хойноһоо хиналта үргэлжлүүлэгдэхөөр хараалагдаана.

Жэшээнэ, республикын элүүры хамгаалгын министрэй уялганууды дүүргэгшэ Александр Зандановай онсолһоор, байгша ондо 163 мянган ехэшүүлэй болон 130 мянган хүүгэдэй бэеын тамир шалгагдахаар түсэблэгдэнхэй. Тийхэлээрээ мүнөөнэй шалгалтын онсо илгаа гэхэдэ, медицинскэ хайн-хайн тоног түхээрлэг хэрэглэгдэжэ, республикын ажаһуугшад түлбэриггүйгөөр үбшээ тануулжа, аргалуулагдаха аргатай юм. Хүүгэдэй бэеы 7-9 мэргэжэлтэд шалгаха, заал наа дүрбэн шэнжэлгэ үнгэрэгдэхэ, тэрэ тоодо тамхи болон бусад хорото бодос хэрэглэдэг хүүгэд элирүүлэгдэхэ.

Дыжит МАРХАДАЕВА.

Table with 3 columns: Code, Description, Amount. Rows include budget codes for various categories.

ниггэжэ найруулха:

Table with 3 columns: Code, Description, Amount. Rows include budget codes for various categories.

б) тус мүр:

Table with 3 columns: Code, Description, Amount. Rows include budget codes for various categories.

ниггэжэ найруулха:

Table with 3 columns: Code, Description, Amount. Rows include budget codes for various categories.

в) тус мүр:

Table with 3 columns: Code, Description, Amount. Rows include budget codes for various categories.

ниггэжэ найруулха:

Table with 3 columns: Code, Description, Amount. Rows include budget codes for various categories.

г) тус мүрэй хойно:

Table with 3 columns: Code, Description, Amount. Rows include budget codes for various categories.

нимэ удхатай мүр нэмэхэ:

Table with 3 columns: Code, Description, Amount. Rows include budget codes for various categories.

д) тус мүр:

Table with 3 columns: Code, Description, Amount. Rows include budget codes for various categories.

ниггэжэ найруулха:

Table with 3 columns: Code, Description, Amount. Rows include budget codes for various categories.

16) шэнээр найруулагдаһан 20 хабсаргалта энэ ном соо ород хэлэн дээрэ үгтэнэ; 17) шэнээр найруулагдаһан 22 хабсаргалта энэ ном соо ород хэлэн дээрэ үгтэнэ; 18) шэнээр найруулагдаһан 24 хабсаргалта энэ ном соо ород хэлэн дээрэ үгтэнэ; 19) шэнээр найруулагдаһан 34 хабсаргалта нэмэгдэхэн 5.14 зүйл энэ ном соо ород хэлэн дээрэ үгтэнэ; 20) шэнээр найруулагдаһан 37 хабсаргалта энэ ном соо ород хэлэн дээрэ үгтэнэ.

Статья 2

Тус Хуули албан ёһоор толилогдоһон үдэрһөө хүсэндөө орохо. Буряад Республикын Толгойлогшо В.В. НАГОВИЦЫН

Улаан-Үдэ хото 2012 оной июлиин 9 № 2861-IV

«Налог татабари тухай Россиин Федерациин хуули ёһоор Россиин Федерациин можонуудай мэдэлдэ оруулагдаһан Буряад Республикада налогой гуримшуулгын зарим асуудалнууд тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай

Буряад Республикын Арадай Хуралда 2012 оной июниин 28-да баталан абтаа

Статья 1

«Налог татабари тухай Россиин Федерациин хуули ёһоор Россиин Федерациин можонуудай мэдэлдэ оруулагдаһан Буряад Республикада

да налогой гуримшуулгын зарим асуудалнууд тухай» 2002 оной ноябриин 26-най № 145-III дугаарай Буряад Республикын Хуулида (Буряад Республикын Хуулида шийдхэбэринүүдэй

суглуулбари, 2002, № 12 (44); 2003, № 3 (48), № 4 (49), № 7 (52), № 9 (54), № 11 (56); 2004, № 4 (61), № 9 (66), № 11 (68); 2005, № 3 (72), № 4 – 5 (73 – 74), № 6 – 7 (75 – 76), № 11 (80); 2006, № 3 (84), № 4 – 5 (85 – 86), № 8 – 9 (89 – 90); 2007, № 3 (96), № 4 – 5 (97 – 98), № 8 – 9 (101 – 102), № 10 – 11 (103 – 104); 2008, № 3 (108), № 8 – 10 (113 – 115), № 12 (117); 2009, № 3 – 5 (120 – 122), № 6 – 8 (123 – 125), № 11 – 12 (128 – 129); 2010, № 4 – 5 (133 – 134), № 11 – 12 (140 – 141); 2011, № 4 – 5 (145 – 146), № 6 – 7 (147 – 148), часть 1, № 8 – 10 (149 – 151); «Бурятия» газетэ, 2002, ноябриин 28; 2003, апрелиин 2, апрелиин 26, июлиин 9, сентябриин 4, ноябриин 29; 2004, майн 13, октябриин 2, ноябриин 30, декабриин 2; 2005, мартын 24, майн 5, июлиин 6, ноябриин 26; 2006, мартын 10, майн 11, сентябриин 26; 2007, мартын 10, майн 11, сентябриин 12, октябриин 10; 2008, мартын 12, октябриин 14, декабриин 25; 2009, майн 13, июлиин 8, ноябриин 12; 2010, майн 13, декабриин 21; 2011, майн 11, июлиин 13, октябриин 19; 2012, мартын 16) удаадахи хубилалтануудые оруулха гэбэл:

1) 2 статьяда иимэ удхатай дохол мүр нэмэхэ: «Буряад Республикын Правительствын гуримшуулгын хуулида шийдхэбэреэр тогтоогдоһон гуримаар гараһан ба республикын шэнэ зүйлэй программын хэмжээнүүдые бэлүүлгэдэ хабаададаг шэнэ зүйлэй оршон ажыхын байгуулгын эмхинүүд.» 2) 4 статьягай 3 хубида «Февралиин 1-һэ хожом бэшэ» гэнэн үгэнүүдые «Февралиин 2-һоо хожом бэшэ» гэжэ нэлгэхэ; 3) 8 статьягай 4 хуби ииггэжэ найруулха: «4. Эмхинүүдтэ республикын бюджеттэ оруулагдадаг эмхинүүдэй зөөриин налогой, газарай налогой, транспортын налогой, ашагта малтамалай налогой Буряад Республикын нэгдхэмэл бюджеттэ орохо мүнгэнэй жэлэй туршада тоологдоһон ба бодото дээрэ түлэгдэһэн ургалтын дүүрэн процент бүхэнэй түлөө 0,1 процентээр, гэбашье 4,5 процентһэ эхэ бэшэ, эмхинүүдэй нэмэлтэ олзын налогой талаар доошолуулагдаһан хэмжээ хэрэглэгдэһэн жэлэй урдахи жэлэй дүнгөөр эмхиин гол жасануудай балансын сэнгэй нэмэлгэ хамтадаа федеральна хуулиин ёһоор тоологдодог эмхинүүдэй нэмэлтэ олзын налогой үндэһэнһөө 100 процентһэ бага бэшээр ургаһан эрхэ нүхсэлдэ нэмэлтэ олзын налог доошолуулагдадаг. Эмхиин гол жасануудай балансын сэнгэй ургалта худалдан абтаһан, балансда хараада абтаһан ба эмхиин бухгалтерай бүридхэлэй баримтаар Буряад Республикын дэбисхэр дээрэ ашаглалда оруулагдаһан гол зөөриин объектынүдэй анханай сэнһэ, бухгалтерай бүридхэлэй баримтаар Буряад Республикын дэбисхэр дээрэ ондоогоор баригдаһан гү, али шэнэлэгдэһэн гол жасын объектынүдэй анханай сэнгэй ургалгаһаа бүриддэдэг. Жэлэй туршада тоологдоһон налог гэжэ жэлэй туршада үзүүлэгдэһэн налогой декларацинуудаар мүнгэн тоологдодог. Жэлэй туршада бодото түлэгдэһэн гэжэ жэлэй туршада түлэгдэһэн налог тоологдодог. Жэлэй туршада тоологдоһон ба бодото түлэгдэһэн налогой ургалтын хэмжээе тог-

тоолог урдахи хоёр туршада тоологдоһон ба бодото түлэгдэһэн налогойдуудай харуулалтануудые жэшэһэн аргаар хэгдэдэг. Тиэхэдэ хоёр харуулалтаһаа баганинһаа хараада абтадаг.»; 4) 8.3 статьяда: а) 1 хубиин 1 зүйлдэ: «е» хуби зүйлдэ «архиин бүтээлһэ бэшэ (уудаг спирт, сагаан архи, ликер зүйлнүүд, ко-ньякүүд, улан архи, пиво, пивын үндэһэн дээрэ хэгдэдэг унданууд, 1,5 процентһэ эхэ спиртын зүйлтэй бусад унданууд)» гэжэ нэмэхэ; «к» хуби зүйлдэ «хүдөө ажыхы» гэнэн үгэнүүдэй удаа «хүдөө ажыхын үйлдэбэрлигһэдэй налог түлэгын гуримда (хүдөө ажыхын нэгэн налог) ороһон эмхинүүдһээ ба хубиин олзын хэрэг эрхилэгшэдһээ бэшэ» гэжэ нэмэхэ.; б) 2 хубиин 3 зүйлдэ: «тогтоолог» гэжэ үгын удаа «ба бодото түлэг» гэжэ нэмэхэ; «бага бэшэ» гэнэн үгэнүүдэй урда «хоёр да-хин хэмжээнһээ» гэжэ нэмэхэ; 5) 8.4 статьяда: а) 3 хубиин нэгдэхэ дохол мүр ииггэжэ найруулха: «3. Республикын бюджеттэ оруулагдадаг эмхинүүдэй нэмэлтэ олзын налогоор ба нотаг можын налогоор инвестициин налогой урьһаламжа тус налог түлэгшэ эмхидэ удаадахи үндэһөөр үгтэдэг.»; б) 5 хубида иимэ удхатай дохол мүр нэмэхэ: «Инвестициин налогой урьһаламжын түхэлөөр республикын бюджеттэ оруулагда-даг эмхинүүдэй нэмэлтэ олзын налог ба нотаг можын налог түлэгын болзор хубилгаха тухай шийдхэбэри абаха талаар түлөөлэлгэтэ зургаан гэбэл хуули ёһонуудые сахилгын хойноһоо хи-налта ба шалгалта бэлүүлгэ гүйсэдхэхэ за-сагай федеральна зургаанай нотагай зургаан болодог.»; в) 6 хубида иимэ удхатай зүйл нэмэхэ: «3) республикын бюджеттэ оруулагдадаг эмхинүүдэй нэмэлтэ олзын налогой талаар – Россиин Федерациин Түбэй банкын тэхэрээд номололгын тогтоомол хэмжээнэй дүрбэнэй гур-бан хубиин хэмжээгээр.».

Статья 2

«Налог татабари тухай Россиин Федерациин хуули ёһоор Россиин Федерациин можонуудай мэдэлдэ оруулагдаһан Буряад Республикада налогой гуримшуулгын зарим асуудалнууд тухай» 2011 оной майн 5-най № 2042-IV дугаарай Буряад Республикын Хуулиин 1 статьягай 1 зүйл хүсөө буураа гэжэ тоолохо.

Статья 3

1. Тус Хуули 1 статьягай 4 зүйлэй «а» хуби зүйлһөө бэшэндэ 2013 оной январиин 1-һэ хүсэндөө орохо.

2. Тус Хуулиин 1 статьягай 4 зүйлэй «а» хуби албан ёһоор толилогдоһон үдэрһөө хүсэндөө орохо ба 2012 оной январиин 1-һэ бии болоһон хуулида харилсаануудта тарадаг.

Буряад Республикын Толгойлогшо В.В. НАГОВИЦЫН

Улаан-Үдэ хото 2012 оной июлиин 9 № 2864-IV

«Буряад Республикын Социально-экономическа хүгжэлтын 2011-2015 онуудай программа тухай» Буряад Республикын Хуулиин 2011 оной гүйсэдхэл тушаа тоосоо баталха тухай

Буряад Республикын Арадай Хурал 20012 оной июниин 28-да баталан абтаа

Статья 1

Буряад Республикын 2011 оной мартын 14-нэй 1907-IV «Буряад Республикын Социально-экономическа хүгжэлтын 2011-2015 онуудай программа тухай» Хуулиин (Буряад Республикын Хуули-та шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2011, № 1-1 (142-144), № 8-10 (149-151); «Бурятия» газетэ, 2011, мартын 17, октябриин 19; 2012, мартын 20) 2011 оной гүйсэдхэл тухай тоосоо баталха (хаб-

саргалта энэ ном соо ород хэлэн дээрэ).

Статья 2

Тус Хуули албан ёһоор толилогдоһон үдэрһөө хүсэндөө орохо.

Буряад Республикын Толгойлогшо В.В. НАГОВИЦЫН

Улаан-Үдэ хото 2012 оной июлиин 9 № 2867-IV

Республикын 2011 оной бюджетдэй гүйсэдхэл тухай

Буряад Республикын Арадай Хурал 20012 оной июниин 28-да баталан абаа

Статья 1

Республикын 2011 оной бюджетдэй гүйсэдхэл тушаа тоосоо бюджетдэй оршоорнь 38 624 800,7 мянган түхэриг, гаршаарнь 38 551 199,5 мянган түхэриг, оршынь гаршааһа 73 601,2 мянган түхэригөөр дээгүүр (профицит) ба удаадахи харуулалтануудтайгаар баталха гэбэл:

1) республикын бюджетдэй оршынь янзану-удаар, янзын хубинуудаар, 2011 оной бюджетдэй оршодо хабаатай гүрэнэй хүтэлбэриин халбариин данса хүдэлгэлгын ангилалгын тэмдэгүүдээр тус Хуулиин 1 хабсаргалтын* ёһоор;

2) республикын бюджетдэй 2011 оной оршо ангилалгын тэмдэгүүдээр тус Хуулиин 2 хаб-саргалтын* ёһоор;

3) республикын бюджетдэй 2011 оной гар-шын албан захиргаанай талаар байгуулга тус Хуулиин 3 хабсаргалтын* ёһоор;

4) республикын бюджетдэй гарша 2011 оной бюджетүүдэй гаршын бүлэгүүдээр, бүлэгүүдэй

хубинуудаар тус Хуулиин 4 хабсаргалтын* ёһоор;

5) республикын 2011 оной бюджетдэй гаршын диилэлдэ мүнгэ номололгын арга нөөсөнүүд бүлэгүүдэй, бүлэгүүдэй хубинуудай, статьянуудай, арга нөөсын янзануудай тэмдэгүүдээр тус Хуулиин 5 хабсаргалтын* ёһоор;

6) республикын бюджетдэй гаршын ди-илэлдэ мүнгэ номололгын арга нөөсөнүүд 2011 ондо бюджетүүдэй гаршын диилэлдэ мүнгэ номололгын нөөсөнүүдэй ангилалгын тэмдэгүүдээр тус Хуулиин 6 хабсаргалтын* ёһоор.

Статья 2

Тус Хуули албан ёһоор толилогдоһон үдэрһөө хүсэндөө орохо.

Буряад Республикын Толгойлогшо В.В. НАГОВИЦЫН

Улаан-Үдэ хото 2012 оной июлиин 9 № 2870-IV

*Хабсаргалтанууд энэ ном соо ород хэлэн дээрэ.

МАНАЙ ОМОГОРХОЛ – МАНТАН СТАНЦИ

Электрын элшэ галаар республикын эрилтые гүйсэд хангажа байдаг Гусинозерско ГРЭС-эй директор Александр КУДЛЕНОК гэгшэтэй манай сониной корреспондент Николай Намсараев хөөрөлдэбэ.

- Александр Святославович, танай станци үнгэрхэн жэлдэ ямараар хүдэлбэ гэшэб?

-Нэн түрүүн станци тухайгаа тобшолол нэмэлтэ хэлэхэдэ болон. Гусинозерско ГРЭС хадаа гүрэнэй зүүн зүгтэхи эгээн мантан станци юм. Миллион 200 мянган киловатт хүсэтэйгөөр түсэблэгдэнэн манай станци суута Днепрогэсчээ гурба дахин ехэ эршэтэй юм гэжэ сасуулхада болон. Эндэ табан энергоблогууд тодхогдонхой юм. Үнгэрхэн жэл тэдэнэй олонхинь электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилөө. Жэлэй туршада 4 миллиард 389 млн. киловатт-час гэхэ гү, али урдахи жэлхээ 3,9 процент ехээр үйлэдбэрилжэ шадаабди. Электрын элшэ хүсэнь гадна 297 мянган гекалорий хэмжээнэй дулаа үйлэдбэрилжэ, Гусинозерск хотын хэрэглэмжые гүйсэд хангажа байгааабди.

- Үйлэдбэриһөө гадна үшөө ямар хэмжээнүүд бэлүүлэгдэб?

- Орёоньһон түхээрлэнүүдье заһабарилха болон хэлбэн шэнэлхэ ажал ябуулагдаа, мүнөөшье ябуулагдана. Жэшээхэдэ, дүрбэдэхи энергоблок хадаа капитална заһабарилгада табигдаа юм. Тэрэниие мүнөө үеын эрилтэдэ харюусажа шадаха шэнэ хэрэгсэлнүүдээр збсэгжүүлжэ байнабди. Компьютерай аргаар технологическа бүхэ цикл жолоодогдожо байха, опера-

торнууд бусадшые блогуудые электронно оньһон аргаар хүдэлгэхэ. Иимэрхүү хубиллалтанууд №№2,5 энергоблогуудта оруулагдана.

-Александр Святославович, танай станци ямар түлишэ хэрэглэнэ гэшэб?

-Хэрбээ урдахи жэлнүүдтэ аяр холын Красноярскын хизаархаа шулуун нүүрхэ асаржа, гарза ехэтэйгээр хэрэглэдэг байбал, нүүрхэй жэлнүүдтэ өөрингөө Буряад Республикада малтагдадаг нүүрхэ хэрэглэхэ зорилгоёо бэлүүлжэ байнабди. Иимэ ушархаа станциин зарим түхээрлэнүүдые эндэхи нүүрхэнэй шанарта зохилдуулха заһабарилгын ажал ябуулнабди.

Мүнөө үедэ Мухар-Шэбэрэй аймагай Түгнын уурхайһаа шулуун нүүрхэ, Бэшүүрэй Охин-Булагай уурхайһаа боро нүүрхэ асаржа галданабди. Тусхайлбал, Охин-Булагай уурхайһаа үнгэрхэн жэлдэ 1 миллион тонно нүүрхэн асарагдаа. Уданшьегүй тэндэнэй жэлэй туршада 2 млн. тонно шахуу түлишэ асарагдадаг болохо.

-Ямар аргаар түлишэ зөөбэрилнэ гэшэбта?

-Түгнын уурхайһаа Загарайн аймагтахи түмэр харгын станци хүрэтэр автомашинаар нүүрхэ зөөбэрилөөд, удаань вагоноор наашань асарнабди. Харин Охин-Булагһаа Хягтын аймагай Харанхы станци хүрэтэр тусхай түмэр харгы барюулха асуудал шийдхэжэ байнабди.

Энэ асуудалай шийдхэгдээгүй байһан тула бидэ мүнөө тэндэхи нүүрхые түмэр харгын станци хүрэтэр автомашинаар зөөбэрилжэ баатай байнабди. Тэрэшлэн нүүрхэ үшөө Холбоолжоной уурхайтай зэргэлжэ байһан "Баян-Зүрхэ" гэнэн нүүрхэшэдэй компани манда эльгээнэ.

Удаадахи жэлнүүдтэ ГРЭС-эй хажууда оршодог Загастайн нүүрхэнэй хэбтэшэ ашаглажа эхилхэмнай.

-Танай станциин ашаар эндэхи нютаг хууринууд ажамидаржа байна ха юм даа.

-Тиигэжэ хэлэхэдэ болон. Мянгаад зон манай станцида хүдэлнэ, тэрэшлэн нүүрхэшэд хойто жэлнүүдтэ олошоржо эхилхэ. Гусинозерск хотодо түмэр шудхалгын үйлэдбэри

галбархань, гадна транспортно-логистическа түб гэнэн угаа ехэ хэмжээнэй шэнэ үйлэдбэри Хитад-Монгол-Росси гүрэнүүдэй хоорондохи Транс-азиатска харгын транспортын хэрэглэмжэнүүдые хангажа байха. Иимэ үйлэдбэринүүдтэ электрын элшэ хүсэн ехээр хэрэглэгдэхэ ха юм. Мүн Гусинозерск хото уйтан боложо, саашадаа хүгжээдөө, мүнөөнэй Тохой хуурин хүрэтэр барилга дэлгэрүүлхэ. Эдэ хоёр муниципальна бүридэлнүүдые нэгдүүлжэ асуудал шийдхэгдэжэ эхилэнхэй.

-Александр Святославович, экологиин талаар ямар ажал ябуулагданаб?

-ГРЭС хадаа Галуута нуурые бузарлуулжа байна гэхэ мэтын үгэ үндэһэггүйгөөр тараагдадаг гэшэ. Манай станци нуурые

бузарланагүй, харин нуурай уһые сэбэрлэхэ ажал ябуулжа байдаг. Тусхайлбал, Галуута нуурта шудхадаг Сагаан-Гол гэнэн горхоной һабые гүнзэгүрүүлхэ, сэбэрлэхэ ажал хэдэн жэлэй туршада ябуулаабди. 27 километр үргэлжэ Сагаан-Гол гүнзэгүрүүлэгдээ. Тиимэһээ нуурай уһан нэмэгдэжэ, уһанай "нюрган" 1 метр 20 см үндэр болоо. Сасуулбал, нэгэ сантиметрээр нуурые үндылгүүлхын тула 3 млн. кубометр уһан шудхагдаха ёһотой. Харин нуур метрхээ үлүүсэ үндэр болоо ха юм. Гэхэ мэтын байгааил аршалха хэмжээнүүдтэ үнгэрхэн жэлдэ 42 млн. түхэриг һомологдоо бэлэй.

**Николай НАМСАРАЕВ,
Солбон АЮШЕЕВЭЙ
фото-зураг.**

ПОЛОЖЕНИЕ

о проведении конкурса по отбору работ с целью осуществления проектов по изданию произведений на бурятском языке "УРАН ЗОХЁЛОЙ ЮРТЭМСЭ"

1. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

1.1. Настоящее Положение регулирует порядок проведения конкурса по отбору работ с целью осуществления проектов по изданию произведений на бурятском языке «УРАН ЗОХЁЛОЙ ЮРТЭМСЭ».

2. ЦЕЛЬ И ЗАДАЧИ КОНКУРСА

2.1. Цель конкурса: выявление работ для осуществления проектов по изданию лучших произведений бурятской литературы.

2.2. Задачи конкурса: сохранение и расширение издательской деятельности на бурятском языке.

3. СРОКИ РЕАЛИЗАЦИИ КОНКУРСА

3.1. Проведение консультаций по оформлению заявок. Прием и регистрация заявок – 1 – 29 марта 2013 г.

3.2. Заседание Экспертного совета - 9 апреля 2013 г.

3.3. Презентация изданных книг в ГАУК РБ «Национальная библиотека Республики Бурятия» в рамках проведения Дней бурятского языка – октябрь 2013 г.

4. БЮДЖЕТ КОНКУРСА

4.1. Объем конкурсного фонда – 500 000 (пятьсот тысяч) рублей.

4.2. Размеры финансирования по номинациям (гранты):

- «Уран үгын шэди» (проза) - 120,0 тыс. руб.;

- «Жэгүүртэ үгэ» (поэзия) - 140,0 тыс. руб.;

- «Багашуулда» (издание для детей) - 75,0 тыс. руб.;

- «Заншалаа сахин хэргээ» (Возрождение традиций и обрядов. Историко-краеведческая литература) - 70,0 тыс. руб.

- «Уран үгын оршуулга» (Художественный перевод) - 95,0 тыс. руб.

4.3. Объем финансирования Конкурса по номинациям может изменяться в соответствии с решениями Экспертного совета Министерства культуры Республики Бурятия в зависимости от объема рукописи и полиграфических услуг.

5. Требования к проектам

5.1. Соискатели гранта подают документы в Министерство культуры Республики Бурятия в комплекте:

5.1.1. Заявка;

5.1.2. 2 экземпляра рукописи в печатном виде (формат А4, текст: шрифт Times New Roman, кегль 14, интервал 1,5) + электронная версия (на этикетке указать автора, телефон);

5.1.3. 2 отзыва на издание;

5.1.4. Предварительная смета расходов на издание, включающая редакционно-издательские и полиграфические расходы;

5.1.5. Согласие автора (иных правообладателей) на издание книги, а также письменное подтверждение (согласие) о том, что в случае если заявка будет признана победителем конкурса последним будет заключаться договор, предусматривающий предоставление права использования произведения (лицензионный договор о предоставлении права использования).

5.2. Всем изданиям, поступившим на Конкурс, присваиваются регистрационные номера.

5.3. К рассмотрению принимаются заявки, которые отвечают всем требованиям, представлены в полном объеме и в установленные сроки. Заявки, поданные позже объявленного срока, к рассмотрению не принимаются.

6. ОРГАНИЗАЦИЯ КОНКУРСА

6.1. Грантозаявитель имеет право представить только одну заявку.

6.2. В целях организации проведения конкурсов Министерство культуры Республики Бурятия образует Экспертный совет. Проведение экспертизы заявок на получение грантов и принятие по ним решений осуществляются Экспертным советом с привлечением литературных критиков, искусствоведов, специалистов в области издательского дела.

6.3. Победителями конкурса признаются участники, набравшие максимальное количество баллов по следующим критериям:

- соответствие проекта целям и условиям Конкурса;

- уникальный характер проекта;

- общественная значимость проекта;

- обоснованность запрашиваемых средств.

6.4. Члены Экспертного совета выполняют свою работу на общественных началах.

6.5. Экспертный совет имеет статус временного коллегиального органа, созданного для определения победителей из числа заявленных на Конкурс проектов; Решения Экспертного совета принимаются большинством голосов ее членов и оформляются соответствующим протоколом.

- Допускается заочная экспертиза с обязательным последующим письменным протоколом.

- Члены Экспертного совета осуществляют предварительное чтение поступивших на Конкурс рукописей, определяя их соответствие требованиям Конкурса, и подводят итоги конкурса. Решение Экспертного совета считается действительным, если за него проголосовало не менее 2/3 всех членов Экспертного совета.

- Любой из экспертов может предложить Экспертному совету также обсудить целесообразность выхода в финал проекта, не набравшего достаточного числа голосов в ходе экспертизы. Если в ходе обсуждения и последующего голосования в поддержку этого проекта высказался большинство участников заседания, он также включается в число финалистов.

6.5. Члены Экспертного совета не могут представлять свои издания на конкурс грантов.

6.6. Заседание Экспертного совета оформляется протоколом. Результаты конкурса публикуются в газете «Буряад унэн» и на сайте Министерства культуры Республики Бурятия.

6.7. Присланные на Конкурс работы возвращаются не подлежат.

Контактная информация:

Министерство культуры Республики Бурятия, ул. Ленина, д.30. Отдел музейного, библиотечного дела и народных художественных промыслов, каб.307.

Тел./факс: 21-77-04.

«ХАМАГ МОНГОЛ»

Оройдоо уул овоогоо залсан өвгөдийн Омголон цус нь зүрхэнд минь лугшин байхад Одод тэнгэрийн чин үнэн байдгийг зарлан дуулгаж Орчлонгоор нэг Монгол гэж орилмоор байна Энхэр нарнаас галаа тасдсан малчдын Элбэрэл хайр нь элгэнд минь шимшрэн байхад Эцэг тэнгэрийн чин үнэн байдгийг хайлан дуулаад Энэхэн замбуугаар нэг Монгол гэж дуурсгамаар байна

Түрлэг: Дэлхий чи сонсооч Хөх тэнгэрийн Монголчууд дуугаа дуулж байна Дэлхий чи хараач Эзэн Чингисийн Монгол нэгдэн дуулж байна

Дээлэндээ ухаан шившин шингээсэн нүүдэлчидийн Дэврүүн омог зүрхэнд минь булиглан байхад Дээд тэнгэрийн чин үнэн байдгийг сонорт дуулгаж Дэлхийгээр нэг Монгол гэж бадармаар байна

Түрлэг: Дэлхий чи сонсооч Хөх тэнгэрийн Монголчууд дуугаа дуулж байна Дэлхий чи хараач Эзэн Чингисийн Монгол нэгдэн дуулж байна

Хайрандаа нутаг усаа өлгийдсөн мэргэдийн Халуун цус нь судсанд минь цохилон байхад Хаан тэнгэрийн чин үнэн байдгийг айлтган дуулгаж Хорвоогоор нэг Монгол гэж хашгирмаар байна

Түрлэг: Дэлхий чи сонсооч Хөх тэнгэрийн Монголчууд дуугаа дуулж байна Дэлхий чи хараач Эзэн Чингисийн Монгол нэгдэн дуулж байна

Морио агсаж дэлхийг номхруулсан баатруудын Мохошгүй домог ясанд минь шархиран байхад Мөнхтэнгэрийн чин үнэн байдгийг зарлиг болгож Магнаг ертөнцөөр нэг Монгол гэж үухайлмаар байна

Түрлэг: Дэлхий чи сонсооч Хөх тэнгэрийн Монголчууд дуугаа дуулж байна Дэлхий чи хараач Эзэн Чингисийн Монгол нэгдэн дуулж байна

Хамаг Монголын үр сад омогшин дуулж байна.

Сагаалганай урда тээ Монголдо "Хамаг монгол" гэнэн дуунай клипэй тоглолто болоо нэн. Энэ дууе табан хүн гүйсэдхөө: Бурядаймнай бэлигтэй дуушан Чингис Раднаев, Монголой габьяата бүжэгшэн, "Эжын шанахан сай" дуугаараа хаа-хаанагүй мэдээжэ болоһон Самандын Жавхлан, Үбэр Монголой "Хүх хээр" рок-хамталигай дуушан Машбатын Баясгалан, Туваагай хөөмэйшэ дуушан Монгуш Сайдаш, мүн Хальмагай жангарша Дмитрий Шараев.

ЧИНГИС РАДНАЕВ: МОНГОЛ ТУУРГАТА АРАДУУДАЙ СЭДЬХЭЛДЭ ГАЛ БАДАРААХА ЗОРИЛГОМНАЙ

Чингис Раднаевай хэлэнээр, хүхэ толбото арадуудай түлөөлэгшэдэй хамтаржа, "Хамаг монгол" дуу гүйсэдхэн ушарын гэхэдэ, бэе бэеһээ холодоһон монгол туургата арадууды нэгэдүүлхэ, зүрхэ сэдьхэлдэн гал бадарааха гэнэн гүнзэги удхатай юм.

- Энэ дуумнай монголшууды нэгэдүүлхэ хэрэгэй эхин болоно. Дуун урлалай хилэ мэдэдэггүй, тон хүсэтэй хадань, энэ ябуулга-яа дуунһаа эхилхэ гэжэ бодообди, - гээд Чингис Раднаев хэлээ.

Тиин эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Баатртай түрүүшын ехэ концерт наадан үнгэргэгдэжэ байна. Тэндэ монгол туургата арадуудай табан түлөөлэгшэд өөһэдынгөө 3-3 дуу гүйсэдхэхөө гадна гал

бадарааха ёһолол үнгэргэхэ, мүн ёһо заншал нэргээхэ, монгол туургата арадууды нэгэдүүлхэ асуудалнуудта зорюулагдаһан ехэ хөөрэлдөө дэлгэхэ юм. Эндэ элдэб гүрэнүүдэй эрдэмтэд, ниитын ажал ябуулагшад, сэтгүүлшэд олоор хабаадаха. Тиин саашадаа май соо Хальмагта, июнь соо - Тувада, август соо - Буряад орондо, сентябрь соо Хүх-хотодо иимэ хэмжээ ябуулганууд эмхидхэгдэхээр түсэблэгдэнхэй.

- Юундэ гал бадарааха ёһолол харуулнабибди гэхэдэ, сагай урасхалаар хамаг юумэн хубилхадаа, галай элшэ хүсэн баһал элдэбээр хэрэглэгдэдэг болонхой. Энэнь ойлгосотой. Зүгөөр хүн зоной хандасань он-

доо болошонхой. Хэрбээ урдандаа галай заяашые хүндэлдэг, тахидаг һаа, мүнөө бидэ юушые сээрлэхээе болижо, галдаа хамаг муухайгаа "үргэжэрхинэбди". Тиимэһээ, илангаяа залуушуулай хандаса хубилгаха, зүрхэ сэдьхэлдэн гал бадарааха - манай зорилго, - гэжэ Чингис Раднаев онсолон тэмдэглээ.

Тээд нютаг нугаараа илгаржа, ши-би гэлдэхэ дуратай буряадуудай нэгэ нюдарга боложо шадаагүй байхада, монгол туургата арадууды нэгэдүүлхэ гэшэ ороёохон лэ хаш гэхэдэмни, Чингис Раднаев тунхарингүй оролдохоор бэлэн байһанаа мэдүүлээ. Энэ хэрэгтэнэ амжалта хүсэе.

Дыжит МАРХАДАЕВА.

Баир ДЫШЕНОВ:

«АРАДУУДАЙ БАЯН СОЁЛ ХАРУУЛХА ХҮСЭЛТЭЙБ...»

Пресс-конференци

Наяхан "Буряад үнэн" Хэ-блэлэй байшан соо мэдэжэ буряад кинорежиссёр, республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша, "Буряад үнэнэй" сонсоһон "Бурядай түрүү хүнүүд" гэнэн конкурсын лауреат Баир Дышенов журналистнуудтай пресс-конференци үнгэргэжэ, наяар үргэн экранда Улаан-Үдэдэ мартаын 18-һаа харуулагдахаа байһан "Отхончик. Первая любовь" гэнэн шэнэ кино тухайгаа зохёохы бүлэгтээ хөөрбэ, асуудалнуудта харуусаба.

- Та, ямар шагнал энэ киноһоо хүлээнэбта, фильм тухайгаа хөөрйт.
- Намда гол шан хадаа хүнүүд фильмым олоороо ерэжэ ха-

раа һаань, эгээл ехэ шан болохо. Олон хүбүүдтэй буряад айл-ай одхон басаган Дулма (Надя Бужинаева) Эрхүүгэй ород хүбүүн (Максим Непомнящих) бэе бээдээ дурлана, тэдээндэ гэртэхиниинь һаалта хэнэ. Энэ

сюжет намайе һонирхуулба. Тигээдшые энэ мини түүрүүшын полнометражна фильм. Ехэ түргэнөөр фильмнай бүтээ, Эрхүүгэй хүбүүд бэрхэ хүбүүд байна, булта туһалба. Мэргэжэлтэ артистнууды залуушу-

улай рольдо уряагүйб, харин мэдээжэ артистнууд Марта Зориктуева, Михаил Елбонов, Содном Хажитов, Москвагай артистка Татьяна Скороходова (Эрхүүгэй), бусад наадана. Журналист Саша Ранжуров өөрын рольтой. Хүнһөө, ноёд, дарганарһаа дулдыдангүй, мүнгэ зөөрээр дутангүй, сүлөө ажалаар хүдэлхэдэ, ехэ хайн байна. Кино буулгаха, артистнуудтай хүдэлхэ һаһа намда ехэ таатай, зохид байдаг. Ород, буряад арадуудай соёл, ажабайдал харуулхы оролдооб. Мүнөө зун "Талын түрэ" гэнэн буряадуудай ёһо, соёл харуулан шэнэ кино буулгажа эхилхэб, "Буряад кино" студия хүгжөөхэб, - гэжэ Баир Николаевич хөөрөө.

- Олон кинодо, нэрлэбэл, "Пропажа свидетеля", "Сон в начале тумана", "Нет чужой беды"

г.м., мүн монгол кинодо (кинорежиссёрын Доржсамбуу) наадааб. Мэргэжэлтэ бэшэ артистнууд болохо залуушуултай зохидоор харилсаабди, - гэжэ Россиин арадай артистка Марта Зориктуева баясан мэдүүлбэ.

- Ород, буряад арадуудай харилсаан яһала эбтэй, эетэй гэжэ хэлэхэ байна. Би өөрөө хоёр ород хүрьгэтэйб, - гэжэ Россиин арадай артист Михаил Елбонов тэмдэглээ.

- 7 миллион түхэриг мүнгэн энэ кинодо гаргашалагдаа. Энэ фильм гаргашалгыемнай харуулха байха гэжэ этигэнэбди, - гэжэ киногой директор Ирина Геранина хэлээд, бултаниие "Пионер" гэнэн ТРК уриба.

Бэлигма ОРБОДОЕВА, Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

БАГШАНАР ГИМНАЗИДА ЁУРАНА

29-дэхи буряад гимнази баян түүхэтэй юм. 1937 оной сентябриин 1-дэ нээгдээд, мүнөөшые болотороо хүүгэдые угтан абаһан зандаа.

Презентациин үедэ

Мүнөө гимназида "Манай шэнэ хургуули" гэнэн һуралсалай үүсхэл амжалтатай бээлүүлэгдэжэ байна. Хэнэйшые мэдэнээр, тус проектын хэмжээндэ республикын хэдэн хургуулида, тэрэ тоодо манай гимназида һуралсалай талмайнууд нээгдэжэ, һуралсалай ажаябуулга һайжаруулха талаар хүдэлмэри эрхилэгдэнэ.

Манай гимнази багшанарай бэлиг шадабари дээшлүүлжэ, дүрбэн тэгшэ бэрхэ мэргэжэлтэд болгохо зорилготой талмай болонхой. Тиин гимназидамнай бэлдэлгэ гараһан Улаан-Үдын, мүн хүршэ регионуудай багшанар тус программын ашаг үрэтэйе тэмдэглээ.

Жэшээнэ, ниислэл хотын 35-дахи хургуулийн психолог В.Юрченко иигэжэ хэлэнэ байна: "29-дэхи буряад гимназиин

дадхуулан һургалгын талмайда бэлдэлгэ гараха үедөө хэр зэргын мэргэжэлтэн байһанаа элирүүлэб. Гадна дадал шадабари хүгжөөлгын тренингдэ хабаадажа, саашадаа ямар юумэн дээрэ хүдэлхээ ойлгожо абааб". Агын тойрогой гимназиин багша Ш.Батожаргаловада хүүгэдтэй метапредметнэ шэглэлтэй ажал ябуулһаниинь ехэтэ һайшаагдаа. Мүн бусадшые багшанар эдэ-хитэйгээр һуралсал гаража, үхибүүдтэ эрдэм ухаа зааха талаар хэрэгтэй мэдэсэнүүды хадужа абаа гэжэ һанагдана. Тиин саашадаашые харилсаа холбоогоо үргэлжлүүлхэбди гэжэ найданабди.

Сэсэгма ДАМДИНОВА, 29-дэхи гимназиин директорэй орлогшо.

ЭРХИМ НУРГУУЛИНУУД МОДЕРНИЗАЦИЙН ТҮРҮҮШЫН ШАТА ДАБАБА

Республикын Толгойлогшо Вячеслав Наговицын эрдэм туралсалай модернизацийн түрүүшын шата дабаһан Улаан-Үдын эрхим нургуулинуудыг шалгаба.

Модернизацийн шугамаар үгтэһэн мүнгэн зөөрээр абтаһан элдэб шэнэ түхээрлэгэ, хэрэгсэлнүүд нургуули бүхэндэ харуулагдаа. Эгээл түрүүшын шалгагдаһан 33-дахы гимназида компьютерна класс, интерактивна хоёр бүридхэл, ФГОС нэбтэрүүлхэ бүридхэл, эдеэнэй болон тамирай хэрэгсэлнүүд, холодильник, физикын кабинет гээд худалдан абтагдаа. 35-дахы нургуулида туралсалай эхин шатада бэлдэхэлэй ажал

болон жолоошоной мэргэжэлдэ үхибүүдыг тургалгын шэнэ түхээрлэгэнүүдыг харуулба. Энэ нургуули баһал модернизацийн шугамаар хэдэн шэнэ түхээрлэгэ, хэрэгсэлнүүдыг болон үхибүүдыг тургалга ВАЗ-2107 гэхэн түхэлэй автомашина худалдан абаа. Гурбадахы шалгагдаһан нургуули хадаа 56-дахы нургуулида физикэ болон математикын шэглэлэй кабинетүүд, географийн кабинет гээд шэнэ оньһон түхээрлэгэ абтаа.

Удаадахы нургуули хадаа 14-дэхы гимнази, 2009 онһоо Россиин эрхим нургуулинуудай тоодо ородог юм. нургуулийн директор Наталья Митряева нургуулийн шэнэлэлтэнүүдтэй танилсуулаа. Басагадай технологиин кабинет, информатикын кабинет гээд баһал абтанхай. Арбан үхибүүд нэгэ компьютераар хангагданхай. Энэнь хадаа эрдэм туралсалай министр Алдар Дамдиновай тэмдэглэһээр, мүнөө сагай стандарт гээшэ. Бүхыдөө эдэ дүрбэн нургуулинуудта модернизацийн шугамаар 20 миллион түхэриг гаргашалагдаа.

Вячеслав Наговицын нургуулинуудыг шалгаһанай удаа журналистнуудта тайлбары үгэбэ:

- Бидэ мүнөөдэр эрдэм туралсалай модернизацийн түрүүшын шатын үрэ дүн хараба гээшэбди. Эдэ нургуулинууд хэрэггүй гарза хэнгүй ажаллана. Муу хүтэлбэрилэгшэдтэй зарим нургуулинууд мүнөө болотороо түрүүшын шата дабажа ядажа байна. Энэ шата бүхы нургуулинууд заабол гараха ёһотой бшуу.

Дутуу бүридхэгдэһэн нургуулинуудһаа бэшэ нургуулинууд адлихан хэмжээндэ оруулагдаха. Улаан-Үдын дутуу бүридхэгдэһэн нургуулинууд томо нургуулинуудай филиал болохо. Тиигэжэ элдэб орёо асуудалнуудынь шийдэхэгдэхэ болоно.

Нэбтэрүүлэгдэһэн модернизацийн дутуу дунданууд тухай хэлэбэл, материально-техническэ хангалта хүсэд шийдэхэгдээгүй.

- Програма ябуулагдаа. Эндэ тэндэ компьютерна классууд худалдан абтагдаа. Пластикова сонхонууд хэгдээ. Зүгөөр эрдэм туралсалай бүридхэл хандархай байдалда оронхой, бүхы юумэниинь һаланхай. Эдэ бүгэдыг усадхадын тула саашань ажал үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэй. Модернизацийн үнгэргэгдэһэн гурбан жэлэй туршада бүхы юумэ хэжэ үрдээбди гэжэ хэлэжэ болохогүй,- гээд, республикын Толгойлогшо онсолбо.

Мүнөө Буряад орондо эрдэм туралсалай шэглэлэй шэнэ байшангууд баригдахагүй. Байһан зөөриезэ заһабарилжа, хэлыбэн шэнэлхэ. Модернизацийн мүнгэн тэдхэмжэ энэл хэрэгтэ гаргашалагдаха гэжэ шийдэхэгдэбэ.

- Бидэ Алдар Валерьевичтэй хандарһан, үмхирһэн аад, хэлыбэн шэнэлэгдэһэн нургуулинуудыг шалгахабди. Капитальна заһабарилгын удаа имэ нургуули шэнэ баригдаһан нургуулинуудһаа юугээрээшье дуталданагүй, тон адлиханаар харагдана. 100-гаад нургаһадтай тон имэ нургуули заһабарилгада 10 миллион түхэриг гаргашалагдана, харин шэнэ нургуули барилбал, аяр 150 миллион түхэриг хэрэгтэй болоно бшуу. Имэ тад ондоо, жэшэмээр бэшэ тоо баримтанууд гаража эрэнэ, - гэжэ республикын Толгойлогшо тэмдэглээ.

Мүн Вячеслав Наговицын журналистнуудта Улаан-Үдын 2-дохи, 65-дахы нургуулинуудай бэрхэшээлнүүд тухай хөөрөбэ. 2-дохи нургуули түсэбөөрөө 2014-15 онуудта баригдаха. нургаһадай тоо үсөөрүүлэгдэхэ, харин багшанарай бүридэл үнөөхил зандаа үлэхэ. Түүхэтэ дурасхаалай хүлдэ гэжэ тодорһон энэ нургуули хэлыбэн шэнэлэгдэхэ. Харин 65-дахы нургуули шэнээр баригдаха.

**Цырегма САМПИЛОВА,
Радна-Нима БАЗАРОВАЙ
фото-зурагууд.**

Эхэ-Геройнуудай хүндэлэлдэ

ЭХЫН СЭДЬХЭЛ ХҮНДЭХӨӨЖЭ БОЛОХОГҮЙ

Буряад Республикын Уран зохёолшодой холбоон, хүүхэлдэйн "Ульгэр" гэхэн театр республикын Эхэ-Геройнуудыг ёһолон хүндэлбэ. Энэ үдэшэ эмхидхэхэн Буряадай арадай поэт Матвей Рабданович Чойбонов сугларашадыг амаршалхадаа, иигэжэ хэлэһэн байна:

- Алишье сагта Эхэ хүниие ямаршыг засаг-совет гүрэн, шэнэ Росси, алинданшыг эхэ хүн дурсагдажа, хүндэлүүлжэ, баясуулагдажа байгаагүй. Бидэ энэ үдэшэ эмхидхэхэдээ, ургажа ябаа улаан бургаһадта Эжы гэхэн хүнэй нэрэ хүлдэ дээшэнь үргэжэ, хүндэлжэ ябахыень нургаха, хүмүүжүүлхэ ёһотойбди.

"Эжы" гэхэн богонихон үгэ ямар ехэ гүнзэгы үдхатай гэшэб! Хүн түрэлтэн хэлэндэ ороходоо, "эжы" гэхэн үгэ эгээл түрүүшынхидэ хэлэдэг. Хүн бүхэнэй эгээл шухала хүн эжы болоно. Ямаршыг алдуу, эндүү хэнэ гүш, гансал эжы ходол ойлгожо, хүлисэжэ, хайрлажа, нэгэшыг урбажа байхагүй, ходол үнэн сэхэ байдаг гэшэ. Эжы гэшэ амиды бурхан гэжэ дэмь хэлэдэггүй. Харин арбанһаа дээшэ үхибүүдыг мундэлһэн эжынэр- Эхэ-Геройнууд гэдэг. Мүнөөдэрэй тоо баримтаар Буряад Республика дотор 1800 герой-эхэнүүд ажаһуудаг.

"Ульгэр" гэхэн хүүхэлдэйн театрай дэргэдэ эмхидхэхэн энэ хэмжээ ябуулгада Буряад оройнойнай бүхы аймагһаа 26 герой-эхынэр суглараа.

Захаминай аймагай Үлэгшэн нутагай Эхэ-Герой **Надежда**

Вампилова 11 үхибүүдыг хүн болгонхой. Мүнөө 76 наһатай. Энэ хэмжээ ёһололдо зорижо, нутагаһаа ерэнхэй:

- Олон үхибүүдыг хүн болгохо гэшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Гүрэн түрэ, нутагайшыг засаг туһалаагүйл даа. Гансал өөһөдтөө найдахаш. Нүхэрни ходол ажал хэжэ ябаа нааб даа. Үхэр малаа үсхэжэ, үхибүүдээ тэжээдэг байгаабди. Мүнөө үхибүүднай булта хүл дээрээ гаранхайнууд, үнэр баян болонхойбди, - гэжэ хэлэбэ.

Эхэ-Геройнуудыг амаршалхая Арадай Хуралай депутатууд, республикын Соёлой министрстын мэргэжэлтэд болон бусад ерээ. "Алан гуа" гэхэн буряад эхэнэрнүүдэй ниитэ эмхиин түрүүшын президент байһан буддын шажанай зурхайн доктор **Энгельсина Михайловна Гармаева** Эхэ-Геройнуудыг амаршалаад, өөрынгөө түрэхэн нутагай Эхэ-Герой Дарима Баторовада сахюуса бурханай тэмдэг бэлэглэбэ.

- Би 20 жэлэй саана юундэб даа Опера болон баледэй театрай тайзан дээрэнээ, огторгой өөдэ Буряадай авиа-холбоной самолёдууд «Алан-гуа» гэжэ нэрлэгдэн, дэлгэгдэхэ гэжэ өөрөөшье мэдэнгүй соносхоо бэлэйб. Мүнөө тэрэ хэлэгшэмини

бүтэшэбэ. Буряадай авиа-холбоон гэхэн эмхиин самолёдууд дээрэ «Алан-гуа» гэжэ бэшээтэй, соёмбо ба буряад эхэнэрэй хадаг баряад ябаһан дүрэ зураатай байха, - гэжэ мэдээсэбэ.

"Лотос" гэхэн уран дархашуулай эмхи Матвей Рабдановичта "Хориин хатад" гэхэн дурасхаалай хүшөөгэй макет бэлэглэбэ.

Байгша оной июль нарада Хориин аймаг руу ошодог харгын эхиндэ Хориин хатанар гэхэн хүшөө бодхоогдоно. Эндэ хори буряадуудай түрүү эхэнэрнүүдэй нэрэ дурасхаалай самбарта ниилэгдэхэ гэжэ Матвей Рабданович бүгэдэндэ соносхобо.

Энэ хэмжээ ябуулга эмхидхэжэ, өөрынгөө зүгһөө горитойхон мүнгэн туһа оруулһан Матвей Рабданович:

- Эхэ хүниие дээрэ сэгнэжэ, альган дээрэ алтан шэнгээр абаад ябахы хэрэгтэй. Эжынэр нангин сэдхэл, мүнхэ сэдхэл соогоо энэ дэлхэй сээглүүлжэ табихан, амиды бурхад гэшэ. Эхэ хүниие гомдохоохогүй, сэдхэлынь хүндөөжэ болохогүй. Үдэр бүри эхын сэдхэл хүлгөөжэ, баясуулжа байха хүн түрэлтэнэй уялга. Тиймэнээ энэ мүнөөдэр эм-

хидхэжэ байһан һайндэрөө жэл бүри үнгэргэжэ, заншалта болгохо ёһотойбди, - гэжэ тэмдэглээ.

Эхэ-Геройнуудыг ёһолжо, гарай бэлэгүүд, баглаа сээсүүд барюулагдаа. Буряадайнай мэдээжэ дуушад, Агын "Амар Сайн" гэхэн театрай артистнар Эхэ-Геройнуудта зориулһан «Зүрхэндэминиш, эжымни» гоё һайхан концерт наада дэлгэбэ. Удаань хүндэтэ айлшадыг халуун эдеэгээр хүндэлбэ.

**Цырегма САМПИЛОВА,
Радна-Нима БАЗАРОВАЙ
фото-зураг.**

Поэт Дансаран Доржогутабайн 80 наһанай ойдо

“ДҮРБЭН САГАЙ ДҮХЭРИГ” ГЭЖЭ БАГЛАА ШҮЛЭГҮҮДНЭЭ

1957 ондо Г.О.Туденов шүлэгүүдм уншаад: - Ши байгали тухай, жэлэй дүрбэн саг тухай шүлэгүүдэй цикл бэшэ. Шамда ехэ таараха шэглэл энэл байна, - гээ бэлэй. Олон наһанжа, дурадхалнуудые хэлээ нэн, тэдэ бүгэдыень эндэ табиха бэшэ, даб гэнээр хойшолуулахда, зохисотой байна. Мүнөө “Уран шүлэгэй наран Ганжар” гэжэ номһоо хэлэгүүд үгтэбэ.

Гүлмэр бургааһанай
Гүлгэд хүрилнэ. -
Урин дулаанай
Ульһа мэдэрнэ.

Малшанай зүг руу
Малай субаса -
Хотирон борлоо
Хотон туласа.

Тоншуул ойн модо
Торшогонуулна -
Дунда уринай!
Дулаа һануулна.

Шодогорхон
Шоро мүлһэн,
Мүн охорхон
Мүнгэтэнэ.

Шэнгэдэгүй
Шэлдэл хальһан,
“Үрмэтэнгээ”
Үнгэтэнэ.

Дунда уринай
Дуһаа гүйнэл -
Янзын элшээр
Ялбан гиинэл!

Оо! Өөрын маягаар
Ойн дууша шубуухай,
Гайхамшаг аялгаа

Гаргана - нугархай!
Аялгын эршые
Абажа ерээл -
Хүнэй зүрхые
Хүлгүүлжэ апрель!

Мүнгэн шүдэртэй
Мүрэнүүд нэрсэл -
Баяртай шууяатай
Бахархал нэрьсэл!

Одоо добо сэсэглэшоо
Ойн нуруулида - һайн хүдөө.
Далан үнгын жэгүүртэн соо
Дайдаал шэнжэнэ хүдүү.

Хайлгана нуур дээр халижа,
Хабарай амин хүльбэрнэ.
һайран сууряатан налижа,
Сайран - тала руу мэлмэрнэ.

һарьдагай оройгоор наран
һаргама элшээр сасарба.
Хара тохорюунууд дуугаран,
Хабарай Мэндэ асарба!

Дуу дууламгай
Дууша апрель -
Ама халамгай
Айлшаар эрьсэл.

Мундуу урасхал -
Мүлһэн бодоно.
Хабарай амисхаал
Хааян ошоно.

Бүлээхэн бороо
Бүбөөлжэн зүгнөө -
Уран шүлэгөө
Уншан бүбэнөө!

Хадын саһан урылжа,
Харгы дээгүүр горхолно.
Ангир нуур дээр уйлажа,
Али хэндээ голхорноб?

Хабар хадаал хабар лэ
Хара үүлэд бүрхэнэ.
Зээгэн - хүбшын абарга,

Зээрэг гүрөөл үргээнэ.
Халжун тайгын намаань гү,
Хангалтайхан болонхой.
Уулын гүрөөл, ямаадууд
Ургы шэмхээд - ойгонхой.

УНАГА ТОБШОЛХО

Тангалайрһан гүүн турадаг -
Талын ногоо ядан
шэмхэлдэг.
“һуеэ” унаган дахадаг -
һүр һүлдые шуу хүхэдэг.
Тангалайн хабдар

хаджа -
Табюулан шүһиень ханадаг.
Унаганайн “хоол” хаһажа,
Уралыень шороор!
тобшолдог.

МОРИ ХАНАЛГА

Хордоһон мориной гүрээ
Хододоол хабар ханадаг.
Үшөө тиин худжажа ерээд,
Үндэгэ, архи шудхадаг.

Түрүүшын ногооноор тэрэ
Түргэн саг соо сахилшадаг.
Хүллэһэн мориноор һүрэн -
Хүтэлзэн заадажа байдаг!

Хуурай жалгын талмайда
Хура наадана эртүүр.
Дуугайхан эхин майда
Дуулдана абьян бүүр-түүр.

Үргэнхэтэй ойн зүргөөр
Үүрээр алхалнаб ааялар.
Нуурһаа манан хөөрөһөөр,
Нюдэ бүтүүлнэ - марляар.

Хүгтэй абья гаргана,
Хүрхысэ гүйжэ - хура.
Хэмгүйл наашаа харана,
Хээрэ хоноһон һара.

һүниин бараанда хорой соо
һүрмыжэ морин абырхана.
Үүрһэжэ байд гээд,
хүл дороһоо
Үбһээ үмхэжэ жажална.

Шэбэрэй гүүртэ гэрэлгүй
Шэб харанхы һүни

дарана.
Шэлбэһэтэ ойн шэмээгүй,
Шэбэнүүр бороонь лэ,
һабирна.
Хабартаа дайда толөгүй,
Харанхы ужадаг дан үни.
Гарюуһан буужаш
магадгүй,
Гайгүй мэтэ - бороотой
һүни.

Мойһон сэсэглэн
хангалтаад,
һайхан үнэрын - һогтомо,
Хабарай наран алтараад,
Хаана сэнхиртэ тогтоно.
Мяһуулын убһаг¹ - жэбэржэ,
Үүлэд харлаба аадарай.
Сахилгаан сад-няд! - гэжэ
Салют нээрбэ, нажарай.
Мүндэргүй бороогой
һүүлээр
Мүшэл² сэсэглэн жэгдэрнэ.
Дуурама һалхигүй ойгоор
Дулаанай ульһан
нэбтэрнэ.

ТАЙЛБАРИ

¹ **Уринай** - байгаалин дунда
уринай амин март соогур алаг
туунай ерэлгэнээр юм.

² **Шороор** - тэмээнэй хон-
шоорто бурантаг хаджаһан мэтэ
эгээл тиимэрхүү модон шороор
унаганай дээдэ уралда торомжо
хаджажа, эхээ хүхэхэ аргын
хаһадаг. Энэнь унага тобшолхо
гэһэн удхатай.

³ **Убһаг** - арадай дунда “мя-
хуулын убһаг” гэжэ тодоронхой.
Хэрбэээ энэ үдэр тэнгэрийн
хүнхинэжэ, сахилгаанай сахилаа
һаань, “хатуу жэл” орохо гэлсэдэг
бэлэй. Гэбэшье, мүнөө байгаали
ехээр хубиланхай. Энээнэй нэ-
гэхэн баримтань: һарын ябаса
(хүйтэнэй хаһа соогур) шанха
дээгүүрнай шаһуу хойшоо га-
радаг болонхой. Урдаһан иимэ
үзэгдэл хэзээдэшье байгаагүй.
Иигэд гээд дүүргэе, олые дур-
дамаар ааб даа.

⁴ **Мүшэл** - эхэнэр үбшэ аргал-
даг домто һөөг түрэлэй модон.

Дансаран
ДОРЖОГУТАБАИ.

Мартын 8 - Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр

ХҮН ЗОНДОО ХҮНДЭТЭЙ

1991 ондо Далай лама Асагад морилходоо, “Олон зоной урда магтуулһан хүн буянтай ябах” гэжэ номнолһон юм. Тиигэжэ нютаг бүхэнһөө түрүү, солотой эхэнэрнүүдые газетэдээ бэшэжэ эхилһэнби.

Уланхаанһаа ВЦСПС-эй ХХ съездын делегат, хонишон Е.А.Бадмаева, Ажалай Алдар Солын орденотой, БМАССР-эй Верховно Советэй депутат, малшан М.М.Цыренова, Ажалай Алдар Солын орденотой, ВДНХ-да хабаадаһан наалишан М.Ц.Очирова, Гааргаһаа - Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденотой, СССР-эй Верховно Советэй 2 зарла-лай депутат, хонишон Ц.А.Бадмаева, СССР-эй арадай багша М.Ч.Гармаева, Дэрээнһээ Финляндиин, Эсэгэ ороноо

хамгаалгын дайнуудта хабаадаһан, Дайшалхы Улаан Тугай, Улаан Одоной орденотой, “Эрэлхэг зоригтой түлөө” 2 медальнуудай кавалер, врач-хирург Д.А.Цыденова, Ажалай Улаан Тугай, “Хүндэлэлэй Тэмдэг” орденотой, респу-бликын наалишадтай “3000 клубай” гэшүүн, наалишан Е.Ж.Дармаева, Аргатаһаа - Бүхэдэлхэйн залуушу-улай Х фестивальда хабаадаһан, “Хүндэлэлэй Тэмдэг” орденотой наалишан С.Б.Тарасова, БМАССР-

эй Верховно Советэй 2 зарлалай депутат, Эхэ-Герой А.Р.Хубусгеева, Мүргэнһөө - Ленинэй орденотой хонишон С.Н.Банаева, КПСС-эй XXV съездын делегат Д.О.Орбодиева, Барханһаа - Ленинэй орденотой багша Ц.О.Будаева, 1936 ондо Кремльдэ БМАССР-эй делегатай хабаадаһан «Хүндэлэлэй Тэмдэг” орденотой наалишан Х.Д.Чойнжурова, Элһэнһээ - Ленинэй орденотой хонишон Э.Ц.Надмитова, Уланһаа - БМАССР-эй габыята багша Г.С.Семёнова, Яригтаһаа - олонийтын ажабайдалда хам оролсодог багша-по-этессэ С.Ц.Махачкеева, Лугшаанһаа - Улаан-Үдэдэ 700 хүнэй һууритай

Республиканска больницын комплекс барюулһан СССР-эй Верховно Советэй депутат В.Р.Боянова, Хилганаһаа со-ёлой министрэй нэгэдэхи орлогшоор ажаллаһан, Росийн соёлой габыя-та хүдэлмэрилэгшэ В.Ж.Цыренова, Буряад Республикын арадай поэт Д.Р.Доржиева, Баянголһоо - Ленинэй орденотой наалишан Д.С.Семенова, Улаан-Үдэдэ 1-дэхи поликлиникын байшангы барихан, Ленинэй орденотой врач Е.С.Дашиева, арад зондоо хүндэтэйгөөр олон жэлдэ ажаллаһан фельдшер Д.Ш.Гармаева, гээд лэ 100 гаран түрүү эхэнэрнүүд тухай “Буряад үнэн” газетэдээ бэшэһэн байнаб.

Евдокия Гомбоевна Дондупова
Институт дүүргэһээр, түрэл Дэ-
рэнэй дунда һургуулида багшын
хүнгэн бэшэ ажалда бүхы наһаая
зорюулаа. Нютагтаа багшана-
рай аха заха, үргэн зоной дунда
хүндэтэй хүнүүдэй нэгэниинь Ев-
докия Гомбоевна 75 наһанайнгаа
дабаанда гараба. Нютагаархидай
магтаалда хүртэхэ юунһээшье
ехэ сэнтэй даа.

Евдокия Гомбоевна ород хэлэ ба литература заахдаа, хэшээлнүүдэй үедэ һурагша бүхэндэ шанга эрилтэтэй байба-шье, шабинарые бээдээ татадаг нэгэ өөрын шадабаритай нэн. “Залуу наһанайнгаа жабахаланта һайхан наһые хурса ухаага-араа гоёогты, гэр гуламтааяа бадаруулжа ябаһан эсэгэдээ, эхэдээ зөөлөн үгэнүүдээр хан-

дажа, сэдхэлыень баясуула-гты, уг гарбалайнгаа үе залга-ламжалан үргэлжэлүүлэгты. Бидэнэр, буряадууд, эртэ урда саһаа гэр бүлын тон нарин, нягта һуралсалай хүмүүжүүлгын һургаалтай байгаабди”, - гэдэг нэн. Бидэнэр багшые хүндэлжэ, ажалыень үндэр дээрэ сэгнэжэ, наһан соогоо ябанабди. Багша алишье талаараа тэгшэ, зоной

дунда ёһотойл жэшэ харуулна. Цыдып Цыренович Евдокия Гом-боевна хоёрой үхибүүд, ашанар, зээнэр түрэлхидөө һажажа, арадай театр, арадай хоор урагшатайгаар хүтэлбэрилнэ. Мартын 8-ай һайндэрөөр амар-шалаад, Евдокия Гомбоевна, эхын дүүрэн буян эдлэжэ, үндэр наһатай ябыт даа!

Владимир БАТОРОВ.

Ойн баяр

80 НАНАЙНЬ НАЙР НАЙХАН

1933 оной февралын 23-да Дамдин-Жаб Золтоевич Гынденев Хориин аймагай Баруун-Хасуурта нютагта Жамьян-Даба, Цырен-Дулма Дондоковтоной гэр бүлэдэ түрэн юм. Дамдин-Жабай хоёр наратай байхада, гэртхинэйн зөөри бүлягдан тушаагдажа, эхэ, эсэгэн хамалган хашалганда орожо, Шэтэ сүлэгдэнэн юм.

Иимэ сагай ушархада, гэртхинэйн хүбүүгээ Жанчик-Мэдэг эжйтэй болгоо. Эжын бүхы наһаараа колхозой мал ажалда наалишанаар пенсидэ гаратараа хүдэлөө. Бага болон эдир наһанин дайнай үеын шэмэрүүн

жэлнүүдтэй дайралдаа, халуун "шулуу долёохые", үлдэхэ, даарахые үзэн, нютагтаа 3 класс хүрэтэр хургуулида

хураад, дайнай эхилхэдэ, 9 наһатайнаа колхозой элдэб ажал хээ бэлэй.

1950 ондо сэрэгэй албанда Чукоткодо байгаа. Армиин хүүлдэ Улаан-Үдын 7-дохи ФЗО-до, паровозой кочегарай курсада, түмэр замай ажалда хуража гараһан юм. Олон жэлдэ леспромхоздо кочегараар амжалтатай хүдэлжэ, пенсидэ гараа.

Наһанайнгаа хани нүхэр Екатерина Семёновнатаа 3 хүүгэды үндылгөө. Анханһаа зүрхэ сэдхэлээрээ сэхэ сэр, нэшхэлээрээ хэргэг, зан абарияа мүнөөшье болотор алдаагүй Дамдин-Жаб Золтоевич 3 үхибүүдэйнгээ, аша зээнэрэйнгээ, 2 гушанарайнгаа дунда гурбан зөөлэниие

эдлэжэ, үндэр наһа наһалжа байна. Дондок хүбүүниин ветврач, Марина, Ира басагадынь элүүрье хамгаалдаг медсестранууд юм. Маринын Светлана басаганииннь багша, Женя нүхэртэй, Эрдэм хүбүүтэй. Ирань Жаргал хүбүүтэй, Дондогойнь Амгалан – оюутан, харин Алдар хүбүүниинь – хургуулин хурагша. Ута наһатай, удаан жаргалтай ажаһуугыт даа, Дамдин-Жаб Золтоевич, 80 наһанайтнай найраар хани халуунаар амаршалнабди!

Евдокия АЛДЫРОВА, ажалай, ара талын ветеран гэр бүлэтээ, түрэлхидтээ.

Улаан-Үдэ хото.

Нюдэнэй микрохирургийн таһагыг лагша Дарима Владимировна СОСОРОВАДА зорюулагдана

Амаршалга

Эхэ, эсэгын буянгаар Энэ дэлхэйдэ түрөөд, Уг удамай хүлдые Улам өөдөн үргэхэ, Нангин үүргээ бэлүүлхэ Наһанай харгы бэдэржэ, Эдир залуу наһанһаа Эрдэм тээшэ заларжа, Эгсэ үндэрэй орьёлнуудта Эсэхэ сусахаа мэдэнгүй,

Эритэ мэсын оньһые Эршэтэ гартаа оруулжа, Олоной түлөө оролдоходонь, Отошо бурханшые дэмжэжэ, Үдэр бүрийн үрээлнүүдтэ Үргэн арадһаа хүртэндөө, Хэдыш сагай үнгэрхэдэ, Хэдыш сагай хубилхада, Харахаһаа найхан шарайтнай Хатан-гуагай шэнжэтэй...

Хотос-нахис хүдэлсэтнай Хатар нааданай дүрсэтэй... Хамагтаа хүндэтэй ажалтнай Тэнгэри бурхадһаа тэдхэмжэтэй!!!

Нарата дэлхэйдэ түрэндөө Найдамтай нүхэдэй дундахана Наһаараа жаргалтай ябахатнай Намжарлан халбархатнай болтогой!!!

ҮРЭЭЛ
Эхэнэр хүнэй жаргалые Эдлэн дабан дамжаарайт. Алтан дэлхэйн жамые Адли тэгшэ дабаарайт.

Елизавета БАЛЬЖИРОВА, багшын ба ара талын ветеран, "Буряад үнэнэй" конкурсын лауреат.

Манай хөөрэлдөөн

"НАРА, НАРАНДАЛ НАЙН НАЙХАН ЯБАХАТНАЙ БОЛТОГОЙ!"

Эхэнэрнүүдэй Уласхорондын хайндэрэй үрда манай эдэбхитэй үншагшадай нэгэн, Эхэ-Герой Долсон Цыремпиловна БИЛИКТУЕВАТАЙ уулзажа хөөрэлдэбди.

- Хүндэтэ Долсон Цыремпиловна! Сагаан нараар Танаа амаршалнабди. Лүү жэлээ үдэшэжэ, шэнэ Могой жэлээ найнаар үгтаба гээшэ аабзат.

- найн даа. Гараад байһан Могой жэлээр "Буряад үнэнэй" ажалшадые халуун зүрхэнһөө доро дохин амаршалнаб. Шэнэ жэлэй урдахана республикын ветерануудай госпитальдо аргалуулжа гараа нэм. Үндэр наһатай, нам шэнги хүгшэд, үбгэдые ехэл зохидоор, ханамжатай арга хэдэг даа. Врач Арюна Базаровнада, ахалагша медсестра Светлана Цыреновнада, Валентина Михайловнада, Татьяна Дашиевнада, Арюна Валентиновна эмшэдтэ халуун баярые хүргөөд, Мартын 8-най хайндэрөөр иигэжэ амаршалнаб:

Хододоо хүхюүн зантайхан, Хүнгэн зөөлэн гарнуудтай Сагаан халадтай эмшэднай Хүгшэрһэн бидэниие

аргалнал. Оюун бэлигээ харуулжа, Олон зондо магтуулыг даа. Аха захын найхан юрөөл Ара үбэртөө шэнгээн

ябыт даа! - Та арбан хүүгэдые үргэжэ, хүл дээрэнэ гаргаат. 38 жэлэй саана, Совет гүрэнэй ехэ хүндэтэй шагналда – "Эхэ-Герой" гэнэн алтан ордендо хүртэнэн байнат. Иимэ олон үринэрые хүн бол-

гохо гээшэ хээээдэшые хүнгэн бэшэ ааб даа...

- Үдэр хүнигүй, унтаха нойргүй, хүүгэдэйнгээ нялха нарайдань бөөмэйлхэш. Үбэл, зунай халуун хүйтэниие мэдэнгүй, колхозой ажалда ябагдаа. Совет гүрэнэй түсэбые, абаһан уялгаяа саг соонь дүүргэжэ ябаабди.

Дэлхэй дайдамнай баян ха юм даа. Үүрэй Солбоной туяагаар колхозойнай тоогүй олон мал тала дайдаа бурхөөжэ ябадаг бэлэй. Хабарай дулаан нэбшээндэ саһанһаа халаһан Ноёхонноймнай тала дайда хэдыхэн хоног соо ногоордог нэн. Ямар нэлэнхы үргэн таряалан байгаааб, данхагар томо комбайнууд үдэр хүнигүй таряа хадаха, олон машинанууд уужам ехэ тоогтоо зөөхэ... Мүнөө һанаад үзэхэдэм, һаял шэнги байнал даа. Саг

сагаараа, сахилза хүхөөрөө байдаггүй гэнэн элинсэг хулинсагай үгэ бии ха юм даа. Ажал хэжэ, амаа тоһодожо ябахаяа түрөө гээшэбди. Эд зөөридэ обтонгүй, эрдэмэ-

эр бээ шэмэглэгты, алта мүнгэндэ обтонгүй, ажалда бээ хургагты гэнэн арадаймнай сэсэн үгэ бии. Үри хүүгэдни бултаараа ашанар, зээнэртэй болоо. Гушанар, зээнэртэйгээ хамта 50 болоод байнабди.

- Долсон Цыремпиловна, ургажа ябаа залуу үетэндэ юу хүсэхэ байнабта?

- Үхибүүдтэ эрдэм номоо шудалжа, аха захын, аба эжынгээ хургаалые алдангүй, дүүргэжэ ябахые хүсэнэб. Залуушуулда буряад ёһо заншалаа алдангүй, хүзэглэжэ ябахые хүсэхэ байнаб. Үри үхибүүдээ бага наһанһаань буряадаар хөөрэлдэжэ хургаха хэрэгтэй. Гэртээ заабол буряадаар дуугаралсыт. Урдань буряад хэлэн дээрэ һонин номууд – үльгэр, онтохонууд,

оньһон, хошоо үгэнүүд гардаг байгаа. Мүнөө харахада, буряад номууд ехэ үсөөн, заахан үхибүүдтэ уншаха зохид буряад ном олдохогүй. Мүнөөнэй үхибүүд түрэлхи хэлээрээ хөөрэлдэхээ болёод, ородоор лэ дуугаралсадаг болонхой. Тиимэһээ гэртэ-хин, аба эжын, хүгшэдүүд хүүгэдтэйгээ түрэл хэлэн дээрээ хөөрэлдыт даа!

Би бүхы наһан соогоо оньһон үгэнүүдые, таабаринуудые, ёхорой дуунуудые суглуулдагби, сээжээр хэлэдгби. Шүлэг зохёожо туршадагби:

Замбуулин огторгой шэртэн хуухадаа, Заяата гансаа гуниглан һананаб. Гэдэргээ эрьезд харан гэхэдэм, Гэрэйм һүүдэр баржыхал даа.

Согтой наранай элшэ доро Сэлгээ талаар сэнгэжэ ябахадаа, Сэсэгүүдэй хангал нэбшээнһээ Сэдьхэлни саанаһаа хүлгэдэг даа.

Таряалан далаймнай долгилжо, Талые бүрхөнэ малнууднай. Тараг айраг дэлбэржэ, Торхоор дүүрэн билтараг лэ!

Буурал аба эжын үринэр эбтэй, зетэй, ажалша бэрхэ, эрдэм номдоо оролдосотой, зон соогоо хүндэтэй, нара, нарандал найн найхан ябахатнай болтогой!

Түяна САМБЯЛОВА хөөрэлдэбэ.

Мартын 8 - Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр

БҮХЫ ХҮСЭЭЭ – ЗОНОЙ АША ТУҢАДА

Пагма Бадмаева 1931 оной түмэр сагаагшан Хонин жэлэй хабарай хоёрдохи бага боргон харын 15-да хэбэд номхон Хэжэнгын аймагай Булаг нютагта Чисааны МТС-эй Шарайд угай хүдэлмэришэд Бадмын Будажаб Гомбодоржын Долгорцырен хоёрой эбтэй эетэй бүлэдэ түрэнэн намтартай. Түмэршэ дархан Бадмын Будажабтан долоон басагатай, гурбан хүбүүтэй, Найдан жүдэгтэл, үнэр баян айл байһан гэшшэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай Зүүн фронтдо дайналдажа, милитарис Япониие бутасохижо даралсаһанай хүлээр Улаан Армида албаяа үргэлжэлүүлээд, 1949 ондо сэрэгэй албанһаа табигдаһан Чиндыгэй Дэмбэрэлэй Сэрэнтэй танилсажа, залуу хоёрой инаг дуран һалбаран бадаржа, 1950 оной Ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэр - майн 1-дэ гэр бүлэ болоо хэн ха. Залуу бүлэ энээнһээ хойшо 7-8 жэлэй туршада Ашангын колхоздо элдэб ажал хэһэн байгаа.

1938 ондо Пагма басагахан Хэжэнгын дунда һургуулида һурахаа орожо, долоодохи класс дүүргээ хэн. 1946 ондо эдир басаган Хэжэнгын хэлхээ холбооний контородо почтальонор хүдэлхээ орожо, ажалынгаа намтар эжилбэ. Жэл үнгэрхэдэ, хэлхээ холбооний таһагай даргаар хүдэлхын тула мэргэжэлээ дээшлүүлхыень Улаан-Үдэ хото эльгээһэн байгаа. Жэлэй туршада һураһанайн хүлээр Пагма Бадмаевае почтын агентын тушаалда дэбжүүлээ бэлэй.

П.Б.Бадмаева нүхэртээ хамта 1959 ондо Улаан-Үдэ зөөжэ ерээ хэн. Цырен Чиндыкович Дымбрылов республикынаа ниислэл хото ерэнээр лэ Хүдөө ажахын министрствын харьяата "Сельхозтехникин" машино-тоолоң тодорхойлолгын бюрогой (МСБ) даргаар хүдэлжэ захалба. Эсэгын дайнаа уламжалан таһалдуулагдаһан

һуралсалаа үргэлжэлүүлжэ, үдэшин дунда һургуули түгсхөөд, Бурядай хүдөө ажахын институтай экономикын факультет дүүргэһэн байгаа. һүүлээрнэ тэрэ электронико шудалха талаар хэдэ дахин Москва ошожо, мэргэжэлээ дээшлүүлхэн юм. Эдэ бүгэдын ашаар манай "Сельхозтехникин" МСБ Россиин Федерациин Хүдөө ажахын министрствэдэ ходо дээгүүр һуури эзэлдэг хэн.

1960 ондо П.Б.Бадмаева "Соведүүдэй" зохид буудалда

тушаалдаа 25 жэлэй хугасаа соо хүдэлхэн юм.

Бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа олоной аша туһада зорюулжа, ябадалай зондо энэрхы дулаанаар хандажа, үнэн шударгыгаар ажаллахадаа, П.Б.Бадмаева 1975 болон 1980 онуудта "Бүхэроссиин социалист мұрысөөндэ илагша" гэнэн энгэртээ зүүдэг тэмдэгээр шагнагдаа хэн. "Коммунист ажалай ударник" гэнэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байгаа.

Гэр һуудалай-коммуналь-

гадаар һунгагдаа хэн. 1965 ондо үнгэргэгдэһэн удаадахи V съезддэ хабаадахадаа, профсоюзай Центральна Комитедэй гэшүүнээр дахинаа һунгагдаба.

Үнэн сэхэ ажалыень үндэрөөр сэгнэжэ, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум 1983 оной майн 19-дэ Зарлиг гаргажа, Пагма Будажаповна Бадмаевада "РСФСР-эй гэр һуудалай-коммуналь ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ" гэнэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоо хэн.

Дайнай ба ажалай ветеран, Эсэгын дайнай II шатын орденор, олон медаллар шагнагдаһан Цырен Чиндыкович Дымбрыловэй, найдамтай түшэг тулгууринь болоһон наһанайн нүхэрий ехэ габьяае, ашата буянгые тэмдэглэнгүй байжа болохогүй. Цырен Чиндыкович һая наһанайнгаа амаралтада гараад байгараа, гэнтэ наһа бараа хэн. Теэд бүхы юумэнэй ходоодо жэгдэ һайн байдаггүйн гэмшэлтэй. Гансаһаа газар дүүрэхэ гэлсэдэг. Хүбүүнэйхинь гурбан үхибүүтэй боложо, аша, зээнэрээ, гушьяа харалсажа һууһан хадам эгшэ Пагма Будажаповна Бадмаевае Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэрөөр - мартын 8-най һайндэрөөр гүн сэдхэлһээ халуунаар амаршалнабди.

Бата-Мүнхэ ЖИГЖИТОВ,
журналист,
Россиин соёлой габьяата
хүдэлмэрилэгшэ.

Эбтэй эетэй бүлэ

ажалда ороһон байгаа. Арбан жэлэй үнгэрхэдэ, Бурядай АССР-эй коммуналь ажахын захиргаанай захиралтаар хариин оронуудһаа ерэнэн айлшадай, ноёд һайдай бууха "Пансионат" "Соведүүд" гэжэ зохид буудалай комплексоо таһалагдахадань, Пагма Будажаповна ахалагша эрхилэгшээр томилогдоод, энэ

на ажахын предпритинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Бурядай обкомой гэшүүн 1963 ондо ЦК-гай Москвада болохо IV съездын делегадаар һунгагдаба.

Энэ съезд дээрэ П.Бадмаева һалбарингаа профсоюзай Центральна Комитедэй гэшүүнээр, СССР-эй Профсоюзудай XIII съездын деле-

«Минии Сагаан һара» конкурсдо

САГААН ҺАРЫН «ДЕБЮТ»

Элинсэг хулинсагаймнай эгээл сэнтэй, хүндэтэй, мартагдашагүй алтан абдарай оёрто олон жэлдэ байдаг, олодошогүй баяр баясхаланиие асардаг, ёһо заншалаа һануулха манай Сагаалган юм аб даа. Минии түрэнэн тоонто Түнхэн аймагай Шулуута нютагта жэл бүри ондо ондоо нүнээр Сагаан һараа угтадаг зантай. Нэгэ жэлын гудамжа бүхэн бүлэг болон хубааржа, мұрысоо хэхэ, "поле чудес" наадаха, нүгоо жэлын «Наран дүрэн» бүлгэмнай дуу хатара дэлгээхэ, түрэнэй хажуугаар һургуулииншые шабинар ооһэдөө бэлдэхэл хэжэ хабаададаг заншалтай хэн. Сагаан һарынгаа найр наадые зонийнгоо ёһо гуримаар хэдэг байгаа.

Сагаалганай найр наадаанда сэсэрлигһээ эхилээд үетэн нүхэдтээ аба эжыгээ дахан хабаадалсадаг байгаабди. Дунда классай һурагшад болоод байхадаа, нүхэдөөрөө хамтаржа, нэгэ команда боложо, томошуул зоноор мұрысэдэг хэмди. Үдэшэ бүхэн нютагайнгаа соёлой байшан соо сугларжа, найртаа бэлдэхэл хэжэ, хүгшэн зонһоо, гэртэжинһээ ёһор нааданай үгэнүүдые бэшэжэ, шэнэ хүгжэм доро өөһэдөө хатар бүридхэжэ хатардаг, һонин энээдэтэй сценкэнүүдые табидаг бэлэйбди. Номой сан ошожо, Сагаалганай шүлгүүдые бэдэрдэг байгаабди. Энэ бүхы бэдэржэ олоһон юумээ согсолборилон хамтаруулжа, гоё һайхан концерт харуулдаг бэлэйбди. Түрүүшын жэл хабаадахадаа, манай һайхан нугархай басагад - Аюна Ябжанова, Татьяна Соктоева, Арюна Шагланова, Баярма Балбанова - «Хун шубууд», «Ламбада», мүнөө үеын хатарнуудые гүйсэдхөө. Бэлигто Шагланов, Бэлигто Доржиев,

Дамнин Ябжанов, Лев Шобоев - шогууша хүбүүднай «Будумшуу» зүжэгые наадажа, гэртэжинээ ехээр баярлуулаа. Хонгоо нарин хоолойтой Марина Шобоева, Алексей Халудоров, Аюна Ангрускаева, Зоригто Халудоров - хүбүүд, басагаднай олон буряад дуунуудые дуулажа, нютагайхидайнгаа шэхэ хужарлуулаа. Уран хэлэтэй Зоригто Шагланов, Арюна Халудорова, Андрей Халудоров, Бато Бадмаев гэгшэд ирагуу һайхан Сагаалган тухай шүлгүүдые уншажа, зонийнгоо сэдхэлые баярлуулаа. Концертдээ бидэ «Түнхэнэй ёһор», «Осоо», «Айдуусай» гэнэн һайхан Түнхэнэйнгөө ёһор наада хатараабди. Энэ бүхы манай ажалые соёлой байшангаймнай эрхилэгшэ дэмжэжэ, маанадта, багашуула, түрүүшын һуури үгэжэ, маанадайнгаа зүрхэ сэдхэлыемнай доһолгооһон, нүдэнһөө нөлбоһо гаратараа баярлаа хэмди. «Эдэ ургажа ябаһан залуушуул - нютагаймнай ерээдүй» гэжэ тэмдэглээ хэн. Мүнөө томо болоод байхадаа, тэрэ үедэ энээлдэжэ, хатаржа, дуулажа ябаһан нүхэдөөрөө уулзахадаа, манай һанаха харбайха юумэмнай - Сагаалганай «дебют» наадан. Тэрэл найрай хүсөөр бидэ, ургажа ябаһан залуушуул, арадайнгаа, нютагайнгаа түүхэтэй, ёһо заншалтай танилсаһан байнабди. Доодо үеын улаан бургааһадтаа, өөһэдынгөөшье үри хүүгэдтэ дамжуулха аргатай байһандаа, ехэ омогорхожо, мүнөөшье һанан ябадагбди. Иимэл олонийтын һайндэрэй хүсөөр хүүгэд түмэн зонийнгоо заншал сахижа һураха, ухаандаа гүнзгыгөөр хадуужа абаха байна. Өөһэдынгөө бэе дээрэ туршажа, нүдөөрөө хаража, амаараа хэлэжэ, дуулажа байха үедөө мартагдашагүйгөөр хадуун абана гэхэдэ, алдуу болохогүй.

«САГААН ҺАРА»

Уулын оройгоор хатаран,
Уужам тэнюун нютагтам
Уурхайнууддаа һалбаруулан,
Уудам тэнюун,
Сагаан һара морилбо.

Мүшэхэн ододые
мүшэдүүлэн,
Мүнхэ зула бадаруулан,
Мүнгэн шара хадагаа
дэлгээбэл.

Үндэр оройһоо алхалан
буухадаа,
Үльгэр түүхэ домогоо магтан,
Үрээл үгээ урмадуулан,
Үргэн улаан хадагаа
дэлгээбэл.

Баруунай табин табан
бурхашуулаа,
Буурал Сагаан үбгэнөө
дахуулан,
Бурьятама Сагаан хадагаар
золгон,
Буурал Сагаан һарамнай
мандаба.

Сэнтэй айлшан буубал,
Сэсэн ухаагаа сасаруулан,
Сэнхир хүхэ хадагаа золгон,
Сэгээхэн шарайтай
Сагаан һара морилбо.

Зоригто ШАГЛАНОВ,
Буряад Республикын
Үндэнэтэй
лицей-интернадай
хүмүүжүүлэгшэ.

Мүнгэн шара нарые
мүнгэтүүлэн,

Понедельник, 11

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОБРОЕ УТРО', 'КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА', 'ЖИТЬ ЗДОРОВО!', etc.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'УТРО РОССИИ', 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО', '1000 МЕЛОЧЕЙ', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ', 'ТАЙНЫ ИНСТИТУТА БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ', etc.

КУЛЬТУРА

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ЕВРОНЬЮС', 'НАБЛЮДАТЕЛЬ', 'ПЕРРИ МЭЙСОН', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'И. ШТРАУС. НЕ ТОЛЬКО ВАЛЬСЫ', 'АРИГ УС', 'М/Ф "ХАЙДИ"', etc.

ТИВИКОМ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВКУСНО', 'В ТЕМЕ', 'ДОМАШНИЙ ЗООПАРК', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'НОВОСТИ ДНЯ', 'ЗЕЛЕНЬИЙ ОГУРЕЦ', '5 ИСТОРИЙ', etc.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ', 'ВОРОНИНЫ', 'ДАЁШЬ, МОЛОДЕЖЬ!', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕРЫВ', 'НТВ', 'НТВ УТРОМ', etc.

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕЙЧАС', 'ГИБЕЛЬ КОРАБЛЯ "СОЮЗ"', 'УТРО НА 5', etc.

Вторник, 12

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОБРОЕ УТРО', 'КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА', 'ЖИТЬ ЗДОРОВО!', etc.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'УТРО РОССИИ', 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО', 'ТАЙЗАН', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДЕЛО Х. СЛЕДСТВИЕ ПРОДОЛЖАЕТСЯ', 'ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ', etc.

КУЛЬТУРА

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ЕВРОНЬЮС', 'НАБЛЮДАТЕЛЬ', 'ПЕРРИ МЭЙСОН', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОМ, ГДЕ РАСТЕТ ЛЮБОВЬ', 'АРИГ УС', 'ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС', etc.

ТИВИКОМ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ', 'ЗУРХАЙ', 'ТОЧКА ЗРЕНИЯ', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'В ТЕМЕ', 'СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ', 'КАК СКАЗАЛ ДЖИМ', etc.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ТОЧКА ЗРЕНИЯ', 'ТОЧКА ЗРЕНИЯ', 'ТОЧКА ЗРЕНИЯ', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'НТВ', 'НТВ УТРОМ', 'ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА', etc.

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕЙЧАС', 'ДЕЛО ЛЕЙТЕНАНТА ХРУЩЕВА', 'УТРО НА 5', etc.

Среда, 13

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОБРОЕ УТРО', 'КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА', 'ЖИТЬ ЗДОРОВО!', etc.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'УТРО РОССИИ', 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО', '1000 МЕЛОЧЕЙ', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ПУСТЬ ГОВОРЯТ', 'ВРЕМЯ', 'УРАВНЕНИЕ ЛЮБВИ', etc.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'УТРО РОССИИ', 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО', '1000 МЕЛОЧЕЙ', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ', 'ЧУЖИЕ ТАЙНЫ. ВРЕМЕНА ГОДА', etc.

КУЛЬТУРА

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ЕВРОНЬЮС', 'НАБЛЮДАТЕЛЬ', 'ПЕРРИ МЭЙСОН', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВЛАСТЬ ФАКТА', 'ЗЕМНОЕ И НЕБЕСНОЕ В ГОТИЧЕСКОМ СТИЛЕ', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОЖНИКА', 'КАРЛ И БЕРТА', 'ШУМАН. КОНЦЕРТ ДЛЯ ФОРТЕПИАНО С ОРКЕСТРОМ', etc.

АРИГ УС

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС', 'УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3". ПОГОДА', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ', 'ДОМ-2. LIVE', 'УНИВЕР-НОВАЯ ОБЩАГА'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'НОВОСТИ ДНЯ. ЗУРХАЙ', 'ЕВРОМАКС. ОКНО В В ЕВРОПУ', 'В ТЕМЕ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СТС «БАЙКАЛ»', 'М/С "КУРИНЫЙ ГОРОДОК"', 'М/С "ЧАПЛИН"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'Х/Ф "МАЛЕР НА КУШЕТКЕ"', 'ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕРЫВ', 'НТВ УТРОМ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ФУТБОЛ. ЛИГА ЧЕМПИОНОВ УЕФА', 'БАРСЕЛОНА', 'ЛИГА ЧЕМПИОНОВ УЕФА. ОБЗОР'.

ТИВИКОМ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '20.05 "СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ"', '09.30, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 19.30, 21.30, 23.00, 01.10 "НОВОСТИ ДНЯ"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '01.40 "НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ"', '02.10 "ЧУЖИЕ ТАЙНЫ. ВРЕМЕНА ГОДА"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '00.30 "НОВОСТИ ДНЯ"', '07.00, 08.30, 23.00, 00.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '02.30 "НТВ УТРОМ"', '07.00 "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА"', '14.00, 17.00, 20.00 "СЕГОДНЯ"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 "СЕЙЧАС"', '07.10 Д/Ф "ЗОЛОТАЯ РЫБКА. ДЕЛО "ОКЕАН"'.

Четверг, 14

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '06.00 "ДОБРОЕ УТРО"', '10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ', '10.05 "КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '15.50 "ЧУЖИЕ ТАЙНЫ. ВРЕМЕНА ГОДА"', '16.35 Т/С "ТАЙНЫ ИНСТИТУТА БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.00, 08.30, 23.00, 00.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"', '07.30 УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3: ПОГОДА УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3: ПОГОДА"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '11.05 Т/С "КАК СКАЗАЛ ДЖИМ"', '11.05 "ЗЕЛЕНый ОГУРЕЦ"', '11.35 Д/Ф "5 ИСТОРИЙ"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.00 "НТВ УТРОМ"', '09.10 Т/С "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА"', '11.00, 14.00, 17.00, 20.00 "СЕГОДНЯ"'.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '06.00 "УТРО РОССИИ"', '06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.30 "ЕВРОНЬЮС"', '11.00 "НАБЛЮДАТЕЛЬ"', '12.15, 02.55 Т/С "ПЕРРИ МЭЙСОН"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '06.05, 20.05 "СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ"', '09.30, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 19.30, 21.30, 23.00, 01.10 "НОВОСТИ ДНЯ"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '05.55, 07.00, 09.20, 11.05, 12.05, 13.05, 17.05, 18.50, 20.05, 21.55, 23.45, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 "СЕЙЧАС"', '07.10 Д/Ф "ПЕРЕКОНТ"'.

Пятница, 15

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '06.00 "ДОБРОЕ УТРО"', '10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ', '06.10 "КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '12.50 Т/С "ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ"', '13.50 "ПРАВО НА ВСТРЕЧУ"', '14.50, 17.35 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.00, 08.30, 23.00, 00.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС"', '07.30 УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3: ПОГОДА УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3: ПОГОДА"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '11.00 "ЗЕЛЕНый ОГУРЕЦ"', '11.35 Д/Ф "5 ИСТОРИЙ"', '12.05 Т/С "КОЛДОВСКАЯ ЛЮБОВЬ"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.00 "НТВ УТРОМ"', '09.10 Т/С "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА"', '11.00, 14.00, 17.00, 20.00 "СЕГОДНЯ"'.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '06.00 "УТРО РОССИИ"', '06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.30 "ЕВРОНЬЮС"', '11.00, 16.40, 20.30, 00.25 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ', '11.20 Х/Ф "ВЕСЕННИЙ ПОТОК"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '06.05, 20.05, 00.20 "СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ"', '12.21, 09.30, 19.30, 21.30, 23.50 "НОВОСТИ ДНЯ"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '05.55, 07.00, 09.20, 11.05, 12.05, 13.05, 17.05, 18.50, 20.05, 21.55, 23.45, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30 "СЕЙЧАС"', '07.10 "МОМЕНТ ИСТИНЫ"'.

АРИГ УС

ТИВИКОМ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '06.05, 20.05, 00.20 "СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ"', '09.30, 19.30, 21.30, 23.50 "НОВОСТИ ДНЯ"'.

СТС «БАЙКАЛ»

Х/Ф "МАЛЕР НА КУШЕТКЕ"

НТВ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.00 "НТВ УТРОМ"', '09.10 Т/С "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА"', '14.00, 17.00, 20.00 "СЕГОДНЯ"'.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '05.55, 07.00, 09.20, 11.05, 12.05, 13.05, 17.05, 18.50, 20.05, 21.55, 23.45, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)'.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '05.55, 07.00, 09.20, 11.05, 12.05, 13.05, 17.05, 18.50, 20.05, 21.55, 23.45, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)'.

АРИГ УС

ТИВИКОМ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '06.05, 20.05, 00.20 "СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ"', '09.30, 19.30, 21.30, 23.50 "НОВОСТИ ДНЯ"'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '11.00 "ЗЕЛЕНый ОГУРЕЦ"', '11.35 Д/Ф "5 ИСТОРИЙ"', '12.05 Т/С "КОЛДОВСКАЯ ЛЮБОВЬ"'.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '05.55, 07.00, 09.20, 11.05, 12.05, 13.05, 17.05, 18.50, 20.05, 21.55, 23.45, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)'.

НТВ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.00 "НТВ УТРОМ"', '09.10 Т/С "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА"', '11.00, 14.00, 17.00, 20.00 "СЕГОДНЯ"'.

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30 "СЕЙЧАС"', '07.10 "МОМЕНТ ИСТИНЫ"'.

Суббота, 16

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.45, 07.00, 08.35, 09.20, 09.45, 10.00, 10.45, 11.15, 11.55, 13.10, 14.45, 15.45, 18.00, 19.00, 19.10, 22.00, 22.20, 00.00, 03.15, 05.25, 06.15

«РОССИЯ»

05.50, 07.35, 08.05, 09.00, 09.10

09.20, 09.50, 10.25, 11.05, 11.30, 11.45, 12.20, 12.55, 13.25, 13.55, 15.30, 16.30, 18.30, 21.00, 21.45, 01.30

КУЛЬТУРА

07.30, 11.00, 11.35, 13.10, 14.05, 14.30, 15.40, 16.10, 18.15, 18.55, 19.50, 21.30, 23.20, 00.00, 02.30, 02.55, 03.25

АРИГ УС

07.30

07.35, 09.15, 09.45, 10.00, 10.30, 10.40, 11.00, 11.45, 12.00, 12.30, 13.00, 13.30, 14.30, 15.30, 16.30, 17.30, 18.00, 19.30, 21.00, 20.00, 01.00, 01.30

ТИВИКОМ

06.00, 06.30, 07.00, 07.35, 08.00, 08.35, 10.00, 10.30, 11.35, 12.30, 14.15, 14.30

16.00, 17.00, 18.00, 18.30, 19.30, 20.00, 21.50, 00.00, 01.30, 01.50, 06.00, 07.00, 07.30, 07.55, 08.15, 08.30, 09.00, 09.10, 10.35, 12.00, 13.50, 14.00, 17.55, 19.15, 21.00, 00.10, 01.05, 02.30, 04.15

СТС «БАЙКАЛ»

05.55, 18.50, 20.05, 06.00, 07.00, 07.30, 07.55, 08.15, 08.30, 09.00, 09.10, 10.35, 12.00, 13.50, 14.00, 17.55, 19.15, 21.00, 00.10, 01.05, 02.30, 04.15

НТВ

06.40, 08.25, 09.00, 09.15, 09.45, 10.25, 11.00, 11.20, 11.55, 16.30, 17.25, 21.40, 22.40, 23.35, 00.10, 00.45, 01.30, 03.40, 04.10, 06.10

5 КАНАЛ

08.00, 11.00, 11.10, 18.30, 20.00, 20.30, 21.35, 00.55, 01.55, 02.55, 03.55, 05.00, 06.00

Воскресенье, 17

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.40, 07.00, 08.40, 09.15, 09.45, 09.55, 11.15, 11.35, 12.25, 13.20, 14.25, 15.35, 17.25, 19.00, 22.00, 23.00, 01.00, 02.00, 03.50

«РОССИЯ»

06.40, 08.20, 08.30, 09.20, 09.50, 10.30, 11.20, 12.00, 12.10, 12.45, 15.20, 17.10, 18.55, 21.00, 22.30, 00.30, 02.20

КУЛЬТУРА

07.30, 11.00, 11.35, 12.55, 13.20, 14.30, 15.25, 16.10, 16.40, 18.05

19.00, 19.40, 20.30, 22.05, 23.30, 00.20, 03.40

АРИГ УС

07.30, 07.40, 09.00, 09.20, 09.30, 10.00, 11.00, 11.30, 11.50, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 19.30, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00, 00.00, 00.30

ТИВИКОМ

06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 09.00, 09.30, 11.00, 11.30, 12.30, 13.00, 13.30, 14.30, 15.30, 15.45, 16.00, 17.00, 21.00, 21.30, 21.50, 22.30, 23.20, 01.15, 03.25, 04.10, 06.00

19.30, 20.00, 22.00, 23.45

СТС «БАЙКАЛ»

05.55, 06.00, 07.30, 07.55, 08.30, 09.00, 10.00, 10.40, 12.00, 13.00, 14.15, 17.15, 19.00, 20.00, 21.00, 01.05, 03.15, 05.15

НТВ

07.05, 09.00, 09.15, 09.45, 10.25, 11.20, 11.55, 12.25, 13.00, 14.25, 15.30, 17.20, 18.20, 19.20, 21.00, 21.35, 22.30, 23.20, 01.15, 03.25, 04.10, 06.00

5 КАНАЛ

07.00, 08.00, 08.55, 11.00, 11.10, 12.00, 12.45, 13.30, 14.15, 15.05, 15.45, 16.25, 17.15, 18.00, 18.40, 20.30, 21.20, 22.05, 22.55, 23.45

"Минин Сагаан нара" конкурсдо

САГААЛГАНАЙ АЙЛШАДНИ

Айлаа алгад гарадаггүй, Сагаан сэдхэлтэй хүршэнэрни. Сагаан нараар, Сагаалганаар, Сагаалганай түрүүшын айлшадни. Угай харгы мартадаггүй, Үри хүүгэд, урагуудни. Сагаан нараар, Сагаалганаар, Айлшалаа айлшадни. Сагаан найраар хожомдодоггүй, Сасуу нүхэд, танилни. Угтуулан байдаг, Сагаалганаар, Уржалшьегүй хэм хүндэтэ айлшадни.

Буруунтай булшантай? - Булшантай! - Даагантай далантай? - Далантай! Сагаан нараар! Сагаалганаар, Сагаан сэдхэлтэй хүршэнэр. Сагаан нараар! Түрэнэн үдэрөөр, Үри хүүгэд, урагуудни. Сагаан нараар! Шэнэ жэлээр, Сасуу нүхэд, танилни.

Халуун хани, таанадаараа, ханал хайтай нүхэдөөрөө, Үбэлэй сэдбэг хүйтые Үбэлжэн дабажа гарагдаа.

ЗАЛАРЖА БАЙХА...

Оршон байгаалин эзэдтэ Үнэн зүрхэнһөөнө мүргээ. Орлодожо жэлээ заһая, Ой жэлээ оруулаа.

нүзэг ехэтэй ябабалнай, найшаан байха Эзэднай. нүгэдэн дурдан хандабалнай,

Туһалан байха Бурхаднай. Заяа хайтай ябабалнай, Заларжа бууха Бурхаднай,

Зальбаран байхым анхаржа, Заһажа, залажа табиha.

наруул хайхан нуубалнай, һама Сахюусан баярлаха. һанаа дүүрэн нуубалнай, нуудал һаие зохёохо.

нэшхэл ехэтэй ябабалнай, һаймархан олон хүбүүдһээ,

һайрханан түмэн басагадһаа һайень шэлэжэ нүхэсүүлхэ.

Нангин хайхан хүзэг Наринаар абажа ябая. Нара, һараа даһая, һалбаран байха Буряаднай!

БАЙГААЛИН БАЯН

Байгаалин баянда, Буряад орон баян даа, Бусаһан жэлнай гарзагүй, Буужа ерэнэн жэлнай, Баян хэшгээр билтараа. Баян дээрэ Бая нэмээ, Бэлигэй түлхюур Бахим барая, Барагдашагүй олзотой, Дундаршагүй зөөритэй. Буянтай, бурхантай, Баярлан омог зугаатай, Буянтын хүсөөр Дэмжэн абаһан жэлээ, Дэмжа гарахамнай Бол-то-гой! Сагаан нараар, Сагаалганаар! Ажабайдалай хайханда, Ажалаар олоһон жаргал даа, Ороһон жэлнай олзотой, Оро дайдын жаргалһаа Жаргал дээрэ Жаргал нэмээ. Харгы зам Ходо нээлтэтэй. Хорошогүй хэшэгтэй, Холодошогүй нүхэдтэй, Хүндэтэй, урагшатай Халуун дураа угтан (золгон), Хамтын хүсөөр Хара могой жэлээ Хүнгэн дабахамнай Бол-то-гой! Сагаан нараар, Сагаалганаар!

М.БУЛГУТОВА.

ВОЗРАСТНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В ТЕЛЕПРОГРАММЕ

В телепрограмме с 27 августа, согласно ФЗ от 29.12.2010 «О защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию», вступающему в силу с 1 сентября 2012 года, будут присутствовать знаки о возрастных ограничениях:

- 0+ - от 0 до 6 лет
6+ - от 6 до 12 лет
12+ - от 12 до 16 лет
16+ - от 16 до 18 лет
18+ - старше 18 лет

Ремонт мебели на дому. Тел.: 621-351.

ДАСАНАЙ ЕХЭ МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД

Мартын 3-да Ивалгын дасанда Дамба-Даржа Заяевай нэрэмжэтэ "Даши Чойнхорлин" гэхэн буддын шажанай дээдэ хургуулин шанда хүртэхын тула шатараар уласхоорондын 11-дэхи фестивалин дунгүүд сонсохдоо. Энэ хэмжээ ябуулга гурбадахи жэлээ түргэн шатараар Россин Кубогай ээлжээтэ шата болоно гэжэ хануулая.

Мүрысөөндэ дэлхэйн суута шатаршад хабаадаа: уласхоорондын 16 гроссмейстер, уласхоорондын 4 мастер, ФИДЕ-гэй 13 мастер, тэрэ тоодо 2000 ондо дэлхэйн хэмжээний мүрысөөндэ индус Вишванан Анандтай тулалдаһан Алексей Широв.

Жэлһээ жэлдэ Ивалгын дасанай мүрысөөн тухай суу дэлхэй түбээр таражал байдагынь найшаалтай. Һүүлэй жэлнүүдтэ дэлхэйн экс-чемпион Борис Спасский, Израильһаа Илья Смирин, белорус Алексей Александров, молдаван Виорел Бологан, гүрэнэймнай мэдээжэ шатаршад Алексей Дреев, Владимир Малахов, Евгений Алексеев, Сергей Рублевский болон бусад республикадамнай ерэнэн байна.

Мүрысөөндэ 500 хүн хабаадаа гэжэ хануулая. Тиин түрүүшын үдэрһөө мэдээжэ шатаршад бэлиг шадбарияа гэршэлээ ааб даа. Гэхэтэй хамта манай 16 наһатай шатаршан, ФИДЕ-гэй мастер Жамсаран Цыдыпов нилээд һайн наада харуулжа, нютагархидаа ехэ баярлуулаа. Тэрэ аяар дүрбэн

гроссмейстерые шүүгээд, мүрысөөнэй һүүлшын шатада түрүү һуурида гаража шадда. Түгэсхэлэй тулалдаанда манай хүбүүн Краснодарай түлөөлэгшэ, уласхоорондын гроссмейстер Борис Савченкотой тэнсээл һаа, 1-дэхи һуури эзэлхэ һэн. Теэд талаан буруулжа, Жамсаран Цыдыпов шүүгдэшоо.

Тиин Борис Савченко 1-дэхи һуури эзэлээ, 2-дохи – Жамсаран Цыдыпов, 3-дахи – нёдондоной мүрысөөнэй илагша Павел Малетин (Новосибирск), 4-дэхи – Алексей Широв, 5-дахи – Виорел Бологан.

Буряадай бусад түлөөлэгшэдэй дунгүүд тухай хэлэбэл, уласхоорондын гроссмейстер Антон Шомоев 10-дахи һуурида гараа, уласхоорондын мастер Олег Бадмацыренов 16-дахи болоо, Инна Ивахинова 19-дэхи дүн харуулаа.

Буда ДУГАРЦЫРЕНОВ.

2013 ОН - АЯНШАЛГЫН ЖЭЛ

"АМАРАДА" АМАРАГТЫ, АЛТАН ДЭЛХЭЙТЭЙ ТАНИЛСАГТЫ!

"Амара" гэхэн аяншалгын эмхиин (ООО) нэрые оршуулбал, перс хэлэнһээ "эрдэни зэндэмэни" ("сокровище") гэхэн удхатай, харин буряад хэлэн дээрэ "амара" гэхэн үгэ булганда ойлгосотой. "Амара" гэхэн Улаан-Үдэ хотымнай ООО-гой директор, үгэ дуугарамгай, захидхон, урин шарайтай Юлия Иннокентьевна Юсифова алтан дэлхэйн үзэсхэлэн һайхан орон нютагууд тухай һонёор хөөрэнэ.

Шэнэ жэлэй һүүлээрхи удаан амарлтануудта Буряад ороноймнай зон Таиланд, Вьетнам, Энэдхэг, Египет, Куба руу ошохо, захидоор амараа, аяншалаа. Анхан ганса Таиланд, Египедээр хүнүүд һонирходог һаа, мүнөө Черногори, Хорвати, бүри холуур Мексикэ хүрэтэр аяншалдаг болонхой. Амарха урьһаламжын мүнгэ (кредит) АТБ, "Хоум кредит"

банкнуудһаа "Кредит на отдых" гэхэн нэрэтэй мүнгэ урьһалан абахадаа, 6 һара соо үлүү мүнгэ түлэнгүй ошохо аргатай болонхой. Жэшэнь, Куба ошоһон зон 4 "одото" отельдэ байрлаад, 55 мянгаар путевко абаад, урьһаламжын мүнгөөр (кредит) 12 хоногоор ошоно. Америкэ олон зоние ябуулһандаа 2012 ондо "Партнер года" гэхэн бүхэроссиин дипломдо хүртөөбди. Ходол аяншалжа байдаг зоноо, пенсионернүүдые, хүүгэдые дэмжэжэ, путевкын сэн доошолуулдагбди, хоёрдохи офиснай Улаан-Үдын МФЦ түб соо бии. Далай ламые бараалхахаа, буддын шажанда этигэдэг хүнүүд Энэдхэг орон ошодог, 15 хоногоор бүлэг зоние эльгээжэ байдагбди. Япон, Куба ошохо дуратайшуул бии. Монгол орон ошохо зоние визээр, автобусоор ошохо биледээр хангадагбди. Испани, Турци, Вьетнам һүүлэй үедэ ошохо дуратайшуул оло-

шороо. Хүнүүд Хитад ходол аяншалжа байдаг. Тиигээдшые Росси соомнай һайхан газарнууд олон даа. "Золотое кольцо" маршрудаар, далайн эрьедэхи хадата Абхазии, Санкт-Петербург, Москва, Екатеринбург, Новосибирск, Шелехово, бусад гайхалтай газарнуудтай, баян түүхэтэй хотонуудаар зон һонирходог болонхой. Зариман бээе аргалуулахаа, эмшэлүүлхээ ондоо гүрэнүүдээр аяншалдаг байна, - гэжэ Юлия Иннокентьевна ехэ удхатайгаар хөөрөбэ.

Бүхэроссиин, бүхэдэлхэйн, Буряад оронойнгоо, Улаан-Үдынгөө захиргаанай олон тоото Хүндэлэлэй грамота, дипломуудта, шангуудта саг үргэлжэ хүртэжэ байдаг "Амара" гэхэн аяншалгын эмхиин амжалта түгэс ажалда үндэр сэгнэлтэ танилнууднай үгэбэ. "Аяншалагшадта һайнаар, анхаралтайгаар хандадаг хүтэлбэрилэгшэд, амархаа ошоһон зоной зүрхэ сэдь-

хэл баясулдаг, ханаадаг бэрхэ хүтэлбэрилэгшэдэй хүсэл оролдоггоор холын оронуудта, Таиландада ехэ гоёор амаржа, хараагүй юумээ хараабди", - гэжэ мантай суг хүдэлдэг оператор Лариса Дашиевна Гончикова хөөрөө, "Буряад үнэн", "Бурятия" газетэнүүдтэ аяншалга тухай һайхан зурагуудтайгаар бэшээ һэн.

Аяншалгын тусхай энэ жэлдэ хүн зоний эрдэм мэдэсые үргэдхэдэг, һонин түүхэтэй танилсулдаг, һайнаар амаруулдаг, һонин газараар аяншалуулдаг, захид эрхэ байдал олгуулдаг "Амара" эмхиин хүтэлбэрилэгшэдтэ ажал хэрэгүүдтэнь амжалта, ажабайдалдань зол жаргал хүсэе, амарха, аяншалхыетнай Улаан-Үдын Ленинэй үйлсын АТБ банкын хоёрдохи дабхарта оршодог "Амара" эмхидэнь урия!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

Хүүгэдэй хэблэлэй конкурс

"БИ – ЭДИР РЕПОРТЁРБИ"

Игэжэ нэрлэгдэһэн II Хүүгэдэй хэблэлэй хотын конкурс Улаан-Үдэдэ эмхидхэгдэжэ, ниислэл хотымнай хургуулинуудай 15 команда хабаадаһан байна. һаяхан Улаан-Үдэ хотын захиргаанай актыва зал соо түрүү һууринуудые эзэлһэн эдир журналистнуудые аха үеын журналист, ветеран, "Судьба" гэхэн газетын редактор, Я.Гашегай нэрэмжэтэ республиканска шангай лауреат Л.К.Синегрибовэй хүтэлбэри доро хүдэлһэн журиниин гэшүүд элирүүлбэ, шагнаба.

Эдир журналистнуудай хүдэлөө, бэлигтэй үхибүүдые дэмжэжэ үүргэтэй энэ конкурсдо хабаадаһан үхибүүд республикынгаа газетэнүүдтэ, БГТРК-да, бусад радио, телевидениин эмхинүүдтэ, Интернет-СМИ-дэ хүдэлһэн, материалнуудые бэлдэһэн,

"Горячий репортаж" гэхэн нааданда хабаадаһан байна. "Актуальный репортаж" гэхэн номинацияр трамвай тухай бэшэһэн "Сканер" команда (33-дахи гимнази), харин "За сохранение родного языка" гэхэн номинацияр 25-дахи хургуулиин "КВН" команда шалгараа.

Түрүүшын һууринуудта радиоматериал бэлдэһэн "Только вперед" гэхэн хургуулиин газетын команда (35-дахи хургуули), телевидеоматериалтай "Апельсин" гэхэн хургуулиин газетын команда (57-дохи хургуули), "25-й кадр" гэхэн ГТРК-гай дэргэдэхи радиопрограммын команда, Интернет-материал бэлдэһэн "Планета 49" гэхэн хургуулиин газетын команда (49-дэхи хургуули) гаража, дипломуудта, бэлэг сэлэгүүдтэ хүртөө. Эрхим командын нэрэдэ, Гран-при шанда "Только вперед" газетын команда (35-дахи), харин "Эрхим юнкорой" нэрэ-

дэ, Гран-при шанда 33-дахи хургуулиин Алена Шевлякова хүртөө. Ерээдүүдэ журналистын мэргэжэл шэлэхэб гэжэ Алена басаган манда хэлэбэ.

"Буряад үнэн" Хэблэлэй байшангай газетэнүүдтэ хүдэлдэг бэрхэ журналистнууд – "Буряад үнэнэй", "Одон" журналай редактор Туяна Самбялова, "Спорт-Тамир" газетын редактор Борис Балданов, корреспондент Жан Жбанов гэгшэдэй хүтэлбэри доро эдир журналистнууд тус конкурсдын үедэ ажаллаба. Тэдэндэ бэлэг болгон, "Байкал", "Одон" журналнуудые дамжуулха үедөө "саашанхи харгы замтнай урагшатай байхань болтогой" гэхэн удхатай амаршалгын үгэнүүдые актыва зал соо дамжуулаабди.

"Үгэ бүхэнтэй багаһаа хүдэлжэ байһан үхибүүдтэ журналистын дүршэл ехэ тухатай байха", - гэжэ Эдир журналистнуудай республиканска эблэлэй хүтэлбэрилэгшэ,

бэрхэ багша Лилия Цыдыпова хэлээ һэн.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

Зурагууд дээрэ: амаршалгын баяр ёһололой үедэ.